

II

*(Komunikaty)*KOMUNIKATY INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

KOMISJA EUROPEJSKA

KOMUNIKAT KOMISJI

Wytyczne dotyczące opracowania krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych

(2019/C 77/01)

Glosariusz

Termin lub skrótowiec	Znaczenie lub definicja
AAQD	Dyrektywa w sprawie jakości powietrza
BC	Sadza
WPR	Wspólna polityka rolna
Konwencja LRTAP	Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości
EEA	Europejska Agencja Środowiska
EF	Wskaźniki emisji
EMEP	Europejski program monitoringu i oceny
Europejski PRTR	Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń
UE	Unia Europejska
Model GAINS	Model interakcji i synergii między gazami cieplarnianymi a zanieczyszczeniem powietrza ⁽¹⁾
GHC	Gaz cieplarniany
IED	Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE ⁽²⁾)
IIASA	Międzynarodowy Instytut Stosowanej Analizy Systemów
IIR	Raport metodyczny IIR
Rozporządzenie dotyczące mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 ⁽³⁾ w sprawie mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości w zakresie emisji gazów cieplarnianych oraz zgłaszania innych informacji na poziomie krajowym i unijnym, mających znaczenie dla zmiany klimatu
KPOZP	Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza
Dyrektywa NEC	Dyrektywa w sprawie krajowych poziomów emisji (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 ⁽⁴⁾)
NFR	Nomenklatura do celów sprawozdawczości
NH ₃	Amoniak
NMLZO	Niemetanowe lotne związki organiczne
NO ₂	Dwutlenek azotu
NO _x	Tlenki azotu
O ₃	Ozon
PaMs	Polityki i środki
PM	Cząstki stałe
PM _{2,5}	Pył drobny
PROW	Program rozwoju obszarów wiejskich
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SO ₂	Dwutlenek siarki
EKG ONZ	Europejska Komisja Gospodarcza ONZ
UNFCCC	Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu
WAM	Z dodatkowymi środkami
WM	Ze środkami

ZASTRZEŻENIE PRAWNE:

Niniejsze wytyczne mają pomóc organom krajowym w opracowaniu krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza. Odzwierciedlają poglądy Komisji Europejskiej i jako takie nie są prawnie wiążące. Wiążąca wykładnia prawodawstwa unijnego należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Poglądy wyrażone w niniejszych wytycznych nie mogą przesądzać o stanowisku, jakie Komisja może przyjąć przed Trybunałem Sprawiedliwości.

⁽¹⁾ Prowadzony przez Międzynarodowy Instytut Stosowanej Analizy Systemów (IIASA).

⁽²⁾ Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 17.

⁽³⁾ Dz.U. L 165 z 18.6.2013, s. 13.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 344 z 17.12.2016, s. 1.

1. WPROWADZENIE

Dyrektywa (UE) 2016/2284 w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zwana również nową dyrektywą w sprawie krajowych poziomów emisji (dyrektywa NEC) (zwana w niniejszym dokumencie „dyrektywą”) (5) została opracowana, aby jeszcze bardziej ograniczyć zanieczyszczenie powietrza i powiązane z nim zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska (art. 1). W odniesieniu do każdego państwa członkowskiego w dyrektywie przewidziano kolejne zobowiązania w zakresie redukcji emisji tlenków azotu (NO_x), dwutlenku siarki (SO₂), amoniaku (NH₃), niemetanowych lotnych związków siarki (NMLZO) oraz pyłu drobnego (PM_{2,5}). Przestrzeganie tych zobowiązań ma również przyczynić się do realizacji długoterminowego celu Unii, jakim jest osiągnięcie poziomów jakości powietrza zgodnych z wytycznymi w zakresie jakości powietrza Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).

Zgodnie z art. 6 i 10 dyrektywy najpóźniej do dnia 1 kwietnia 2019 r. państwa członkowskie mają obowiązek sporządzić wstępne krajowe programy ograniczania zanieczyszczenia powietrza (KPOZP), które należy regularnie aktualizować, co najmniej raz na cztery lata („aktualizacje KPOZP”). Treść KPOZP określono w szczególności w art. 6 dyrektywy i w części 1 załącznika III do tej dyrektywy. Zgodnie z art. 6 ust. 10 dyrektywy Komisja określiła format KPOZP w drodze decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1522 (6). Celem niniejszych wytycznych, które opracowano zgodnie z art. 6 ust. 9 dyrektywy, jest pomoc państwom członkowskim w opracowaniu wstępnym KPOZP, które należy przedłożyć Komisji do dnia 1 kwietnia 2019 r. W czterech odnośnych rozdziałach wytycznych omówiono format KPOZP, monitorowanie postępów w ich wdrażaniu, konsultacje w sprawie KPOZP oraz rozpowszechnianie informacji na ich temat. W załączniku zawarto zestaw narzędzi, którego celem jest pomoc w rozważeniu i wyborze dodatkowych polityk i środków, aby spełnić zobowiązania w zakresie redukcji emisji. Niniejsze wytyczne mogą zostać w razie konieczności zmienione, aby ułatwić aktualizację KPOZP.

2. WSPÓLNY FORMAT KRAJOWYCH PROGRAMÓW OGRANICZANIA ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA

Struktura niniejszego rozdziału

Aby ułatwić korzystanie z niniejszego rozdziału, zastosowano w nim porządek sekcji formatu KPOZP określony w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1522. W odnośnych sekcjach niniejszego rozdziału określono obowiązkową minimalną treść każdej sekcji formatu oraz dodatkową treść nieobowiązkową – przedstawiono je w szarych polach tekstowych opatrzonych pogrubionymi nagłówkami, zgodnie z poniższym przykładem:

Wymogi zgodnie z formatem KPOZP

Treść każdego wymogu określono we właściwej sekcji. W formacie określono minimalną treść, którą w art. 6 i załączniku III do dyrektywy NEC wskazano jako **treść obowiązkową**, rozróżniając, czy informacje są wymagane tylko **w stosownych przypadkach**. Wskazano również dodatkową **treść nieobowiązkową**. Państwa członkowskie zachęca się do przedstawienia treści nieobowiązkowej przy jednoczesnym zachowaniu możliwości rozwinienia i przekazywania danych, które są najbardziej użyteczne i właściwe dla ich odnośnych polityk i priorytetów.

2.1. Tytuł programu, informacje kontaktowe i strony internetowe

Ta sekcja formatu nie wymaga dalszych wyjaśnień, w związku z czym nie zapewniono dodatkowych wytycznych w tym zakresie.

2.2. Streszczenie

Ta sekcja formatu nie wymaga dalszych wyjaśnień, w związku z czym nie zapewniono dodatkowych wytycznych w tym zakresie.

2.3. Krajowe ramy polityki dotyczącej jakości powietrza i zanieczyszczenia powietrza

2.3.1. Priorytety polityczne i ich odniesienie do priorytetów określonych w innych powiązanych obszarach polityki

Zob. art. 6 ust. 1 i 2 oraz załącznik III część 1 pkt 1 lit. a) ppkt (i)

Kontekst polityczny wstępnego KPOZP powinien wyraźnie wskazywać cele i priorytety polityczne programu. Powinny one odzwierciedlać zobowiązania w zakresie redukcji emisji, które określono w załączniku II do dyrektywy NEC, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego.

Określając kontekst polityczny, państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę szersze wyzwania w zakresie jakości powietrza, przed którymi stoi UE i które wynikają z emisji NO_x i PM, a także poszczególne wyzwania sektorowe w zakresie jakości powietrza, które wynikają z produkcji rolnej oraz dotyczą emisji NH₃ i PM_{2,5}.

(5) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylenia dyrektywy 2001/81/WE, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.344.01.0001.01.POL

(6) Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1522 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiająca wspólny format krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, (Dz.U. L 256 z 12.10.2018, s. 87), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1542283677547&uri=CELEX:32018D1522>

2.3.1. Priorytety polityczne i ich odniesienie do priorytetów określonych w innych powiązanych obszarach polityki

Treść obowiązkowa

Treść tej sekcji obejmuje:

- krajowe cele i priorytety polityczne KPOZP;
- krajowe zobowiązania w zakresie redukcji emisji (w podziale na zanieczyszczenia przewidziane w dyrektywie NEC, w latach 2020–2029 i w okresie od 2030 r.): wyrażona w wartościach procentowych redukcja emisji w stosunku do roku odniesienia 2005, określona w dyrektywie;
- priorytety w zakresie jakości powietrza: krajowe priorytety polityczne w zakresie unijnych lub krajowych celów dotyczących jakości powietrza (wartości dopuszczalne stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, wartości docelowe i pulpy stężenia ekspozycji (?)). Celem jest identyfikacja wyzwań i zapewnienie/uzyskanie informacji dotyczących najważniejszych zanieczyszczeń powietrza.

Państwa członkowskie mogą również zastosować limity zalecane przez WHO jako wskaźnik długoterminowych celów dotyczących jakości powietrza;

- zmiana klimatu i priorytety polityki energetycznej: krajowe plany w zakresie energii i klimatu, w których przewidziano cele redukcji emisji gazów cieplarnianych poza systemem handlu emisjami, cel dotyczący odnawialnych źródeł energii, cel w zakresie efektywności energetycznej, w ramach którego wskazane są cele redukcji na lata 2020 i 2030, jak również na 2050 r. – o ile takie istnieją – oraz wyzwania, przed którymi stoi państwo członkowskie na drodze do ich realizacji;
- w stosownych przypadkach – określenie innych ważnych polityk i odnośnych priorytetów, które mają znaczenie w kontekście KPOZP, np. programy rozwoju obszarów wiejskich w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

2.3.2. Obowiązki organów krajowych, regionalnych i lokalnych

Zob. załącznik III część 1 pkt 1 lit. a) ppkt (ii)

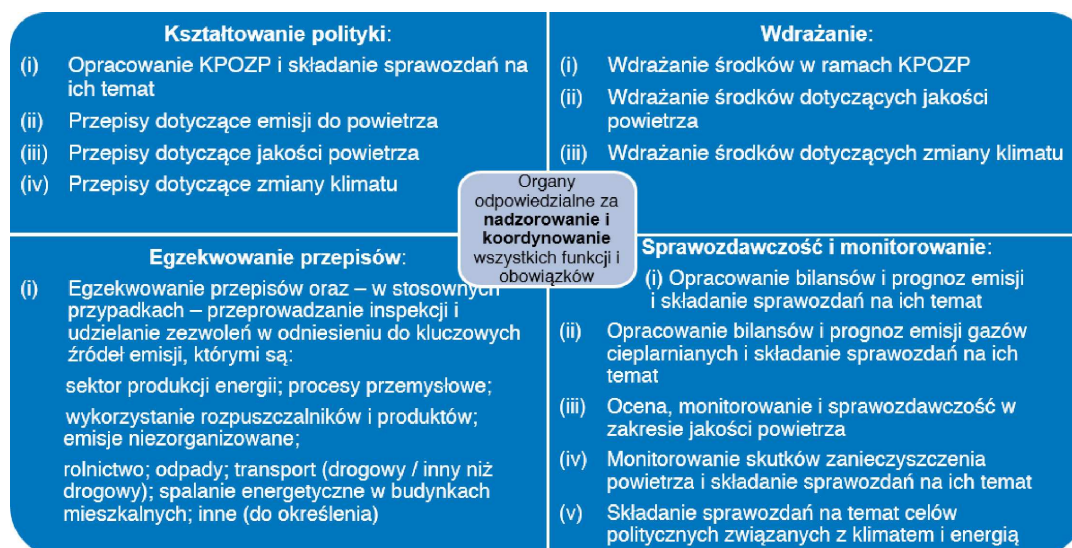
Państwa członkowskie wskazują właściwe agencje rządowe, ministerstwa oraz organy regionalne lub lokalne, które są zaangażowane w proces opracowywania i wdrażania KPOZP, oraz odpowiednio wskazują przydzielone im obowiązki (załącznik III część 1 pkt 1 lit. a) ppkt (ii)).

Przydzielając obowiązki, należy rozważyć, jak najlepiej zapewnić właściwe zrozumienie obaw na poziomie lokalnym i sektorowym oraz ich odpowiednie odzwierciedlenie w strukturze i wdrażaniu KPOZP. Organy z różnych obszarów polityki i sektorów muszą uczestniczyć w procesie opracowywania i wdrażania KPOZP; należy je wskazać oraz odzwierciedlić ich funkcje. Należy odzwierciedlić np. interakcje między funkcjami kształtowania polityki a funkcjami wdrożeniami organów odpowiedzialnych za kwestie jakości powietrza i zmiany klimatu. Chociaż oczekuje się, że ustanowiony zostanie wymóg uczestnictwa wielu różnych organów, w większości przypadków ogólna odpowiedzialność za kształtowanie polityki powinna spoczywać na rządowym organie krajowym.

Jeżeli jest to możliwe, KPOZP powinien obejmować podział funkcji i obowiązków wskazanych na rysunku poniżej.

Rysunek 1

Funkcje i obowiązki związane z opracowywaniem i zgłaszaniem KPOZP

(?) Zob. również definicja „celów dotyczących jakości powietrza” określona w art. 3 pkt 4 dyrektywy.

Różne państwa członkowskie mogą nakładać dodatkowe obowiązki – należy je odpowiednio wskazać w KPOZP wraz z odpowiedzialnymi za nie organami/agencjami krajowymi, regionalnymi lub lokalnymi.

Przypisując obowiązki organom, należy również uwzględnić skalę. Wymagany szczebel, na którym powinien być organ, może różnić się w zależności od rodzaju zobowiązania; przykładowo organy krajowe uważa się ogólnie za bardziej odpowiednie do opracowania KPOZP, zaś organy lokalne są zwykle bardziej zaangażowane we wdrażanie działań i egzekwowanie przepisów (w szczególności pod kątem jakości powietrza). Ponadto państwa członkowskie powinny określić, który organ odpowiada za nadzorowanie i koordynację wszystkich funkcji i obowiązków, chociaż – o ile na przeszkodzie nie stoją przekonujące powody – zwykle jest to właściwy organ krajowy, tj. rząd państwa członkowskiego.

2.3.2. Obowiązki organów krajowych, regionalnych i lokalnych

Treść obowiązkowa

— Opis rodzaju i – w stosownych przypadkach – nazwa odnośnego organu, skala jego działalności (tj. organ krajowy, regionalny, lokalny) oraz przypisane im obowiązki w zakresie jakości i zanieczyszczenia powietrza.

Treść nieobowiązkowa

— Określenie sektorów źródeł wchodzących w zakres obowiązków organu.

Organy z różnych obszarów polityki i sektorów muszą uczestniczyć w procesie opracowywania KPOZP i sprawozdawczości w tym zakresie; w informacjach podawanych w ramach tej sekcji należy wskazać te organy i odzwierciedlić ich funkcje. Należy odzwierciedlić np. interakcje między funkcjami kształtowania polityki a funkcjami wdrożeniowymi organów odpowiedzialnych za kwestie jakości powietrza i zmiany klimatu.

2.4. Postępy poczynione w ramach obecnych polityk i środków w dziedzinie redukcji emisji i poprawy jakości powietrza oraz stopień, w jakim wypełniane są zobowiązania krajowe i unijne w porównaniu z 2005 r.

Zob. art. 6 ust. 1 i ust. 2 lit. a) oraz załącznik III część 1 pkt 1 lit. a) ppkt (iii) i część 2

2.4.1. *Postępy poczynione w ramach obecnych polityk i środków w dziedzinie redukcji emisji oraz stopień, w jakim wypełniane są zobowiązania krajowe i unijne w zakresie redukcji emisji*

W przypadku obowiązujących środków, które opracowano w celu przyczynienia się do wypełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji w ramach dyrektywy NEC, należy wskazać uzyskane skutki danego środka pod względem redukcji emisji, którą dotychczas osiągnięto zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W dyrektywie przewidziano wymóg dostępności wysokiej jakości bilansów emisji na szczeblu krajowym wraz z danymi zawartymi w bilansach w układzie przestrzennym, na których można się oprzeć, opracowując przedmiotową sekcję.

W ramach tej sekcji należy również przedstawić środki redukcji emisji NH₃, PM_{2,5} i sadzy w sektorze rolnictwa, określone w części 2 załącznika III do dyrektywy NEC, a także środki mające podobny skutek (art. 6 ust. 2 zdanie ostatnie), które państwo członkowskie już wdrożyło. W tym celu państwa członkowskie mogą zamieścić tabelę podobną do tej określonej w sekcji 2.6.4 formatu, za pomocą której należy przedstawić dodatkowe środki przewidziane w części 2 załącznika III do dyrektywy NEC.

2.4.2. *Postępy poczynione w ramach obecnej polityki i środków w dziedzinie poprawy jakości powietrza oraz stopień, w jakim wypełniane są zobowiązania krajowe i unijne w zakresie jakości powietrza*

Istnieje szereg czynników, które mają wpływ na związek między emisjami zanieczyszczeń powietrza a ich stężeniami, takie jak meteorologia, topografia i skład chemiczny atmosfery. Związek ten można lepiej zrozumieć, korzystając z modelowania.

Należy wskazać historyczne tendencje zmian w stężeniach zanieczyszczeń powietrza w różnych miejscach i rodzajach miejsc. Dane powinny pochodzić z krajowych sieci monitorowania powietrza.

Przegląd *ex post* postępów poczynionych dzięki przyjętym politykom i środkom wskaże, czy te polityki i środki były tak skuteczne jak zakładano początkowo, oraz zapewni informacje na temat „wyciągniętych wniosków” z uwzględnieniem zidentyfikowanych przeszkód i rozwiązań. Takie retrospektywne oceny należy podjąć po wdrożeniu polityki i środka oraz przeprowadzać je w oparciu o dane zgromadzone w czasie wdrażania polityki i środka.

Dzięki zrozumieniu osiągnięć i niedociągnięć, jakie wynikły z wdrażania polityk i środków w przeszłości, w ramach analizy *ex post*, można uzyskać informacje wartościowe dla procesu opracowywania przyszłych polityk i środków. Dokładne określenie zakresu, w jakim poszczególne dane szczegółowe (np. szybkość realizacji, poziom ambicji, konflikty z nowymi priorytetami, rozpowszechnianie informacji) istotnie wpłynęły na stopień powodzenia polityki, oraz rozdzielenie skutków wielu polityk na poszczególne sektory lub zanieczyszczenia mogą stanowić jednak wyzwanie.

Przeprowadzono różne badania, aby przeanalizować metody przeprowadzania analizy *ex post*, i ustalono, że dla każdej polityki lub środka wymagane jest podejście, które jest racjonalnie dopasowywane do poszczególnych przypadków. Do celów przyszłych ocen *ex post* można opracować i uwzględnić właściwe wskaźniki do śledzenia postępów i skutków poszczególnych polityk i środków, zanim zostaną one wdrożone.

W sekcji 6.1 znajdują się dodatkowe wytyczne na temat sposobu oceny i zgłaszania skutków środków wdrażanych w przeszłości, środków bieżących i planowanych środków w obszarze jakości powietrza wraz z przykładowymi mapami i histogramami.

2.4.3. *Bieżące oddziaływanie transgraniczne wewnętrznych źródeł emisji*

Ogólne oddziaływanie emisji krajowych z jednego państwa członkowskiego na stężenia w drugim państwie członkowskim zostało uwzględnione w strukturze krajowych zobowiązań w zakresie redukcji emisji, którą określono w załączniku II do dyrektywy NEC. W związku z tym środki podjęte w celu wypełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji będą zasadniczo przyczyniać się do redukcji zanieczyszczenia transgranicznego (zob. np. sprawozdanie TSAP 12 ⁽⁸⁾ dotyczące oczekiwanego wpływu dyrektywy NEC na odsetek stężeń PM_{2,5} pochodzących z emisji transgranicznych).

Oddziaływanie można wyrazić w ujęciu ilościowym lub jakościowym.

W przypadku oceny jakościowej należy wskazać odnośne zanieczyszczenia, harmonogram działań i szacunki dotyczące osiągniętych postępów – informacje te można uzyskać z każdego wspólnego planu ochrony powietrza opracowanego zgodnie z art. 25 dyrektywy w sprawie jakości powietrza.

W przypadku oceny ilościowej zachęca się państwa członkowskie, aby podały wykorzystane dane i metodykę.

2.4. **Postępy poczynione w ramach obecnych polityk i środków w dziedzinie redukcji emisji i poprawy jakości powietrza oraz stopień, w jakim wypełniane są zobowiązania krajowe i unijne**

Treść obowiązkowa

Treść tej sekcji obejmuje kompletne odniesienia do potwierdzających zbiorów danych dostępnych publicznie wraz z opisem poczynionych dotychczas postępów, tj.:

- postępów poczynionych w ramach obecnych polityk i środków w dziedzinie redukcji emisji oraz stopnia przestrzegania przepisów w zakresie redukcji emisji;
- postępów poczynionych w ramach obecnej polityki i środków w dziedzinie poprawy jakości powietrza oraz stopnia, w jakim wypełniane są zobowiązania krajowe i unijne pod względem liczby spełniających wymogi stref jakości powietrza ⁽⁹⁾ w stosunku do wszystkich stref, w tym poprzez podanie odniesienia do istniejących danych;
- w stosownych przypadkach należy opisać bieżące oddziaływanie transgraniczne krajowych źródeł emisji. Postępy można wyrazić w ujęciu ilościowym lub jakościowym.

Treść nieobowiązkowa

Przy przedstawianiu bieżących postępów w działaniach na rzecz poprawy jakości powietrza pomocne jest zamieszczenie map lub histogramów przedstawiających bieżące stężenia zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza, w otaczającym powietrzu, które wskazują np. liczbę stref niezgodnych (na tle wszystkich stref) w roku odniesienia i obecnie.

W przypadku stwierdzenia problemów w strefie lub strefach jakości powietrza można przedstawić opis postępów poczynionych w zakresie zmniejszenia maksymalnych stężeń.

2.5. **Prognozowany dalszy rozwój sytuacji przy założeniu, że nie nastąpi żadna zmiana w już przyjętych politykach i stosowanych środkach**

Zob. art. 6 ust. 1 oraz załącznik III część 1 pkt 1 lit. a) ppkt (iv)

2.5.1. *Prognozowane emisje i redukcje emisji (scenariusz ze środkami)*

Aby ocenić redukcje emisji do powietrza powiązane z politykami i środkami oraz aby podać szczegółowe informacje na temat redukcji emisji w ocenach scenariuszy „ze środkami”, należy skorzystać z bilansów i prognoz emisji. Wskazują one, w jakim zakresie – zgodnie z prognozą państwa członkowskiego – zrealizowane zostaną zobowiązania w zakresie redukcji emisji w oparciu o obecnie przyjęte polityki i środki, lub czy istnieją uchybienia w realizacji zobowiązań, które wymagają przyjęcia dodatkowych polityk i środków.

⁽⁸⁾ http://www.iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/air/policy/TSAP_12_final_v1.pdf

⁽⁹⁾ Zgodnie z definicją podaną w dyrektywie w sprawie jakości powietrza „strefa” oznacza część terytorium państwa członkowskiego wyznaczoną przez to państwo do celów zarządzania i oceny jakości powietrza.

Zgodnie z wytycznymi EKG ONZ w zakresie sprawozdawczości w ramach Konwencji LRTAP (2015 r.)⁽¹⁰⁾ i zgodnie z rozdziałem 8 przewodnika EMEP/EEA z 2016 r. scenariusz ze środkami dotyczy zdarzeń lub warunków, które najprawdopodobniej zaistnieją przy zastosowaniu „obecnie wdrażanych i przyjętych polityk i środków”. Nie obejmują one tych polityk i środków (lub ich pakietów), które są oceniane pod kątem wdrażania w przyszłości. W scenariuszu ze środkami należy uwzględnić również niedawno przyjęte przepisy UE (ograniczanie zanieczyszczeń powietrza u źródła), nawet jeżeli jeszcze ich nie wdrożono⁽¹¹⁾.

Definicja wdrożonych i przyjętych polityk i środków

Wdrożone polityki i środki (pkt 11; Ramowa konwencja ONZ w sprawie zmian klimatu, 2016 r., zgodnie z rozdziałem 8 przewodnika EMEP/EEA z 2016 r.):

- a) obowiązuje krajowe prawodawstwo; LUB
- b) zawarto jedno dobrowolne porozumienie lub więcej dobrowolnych porozumień; LUB
- c) przyznano zasoby finansowe; LUB
- d) zmobilizowano zasoby ludzkie.

Przyjęte polityki i środki: podjęto oficjalną decyzję rządową i wyraźnie zobowiązano się do jej wdrożenia (pkt 11; Ramowa konwencja ONZ w sprawie zmian klimatu, 2016 r., zgodnie z rozdziałem 8 przewodnika EMEP/EEA z 2016 r.).

Ten scenariusz ze środkami (scenariusz „odniesienia”) zależy od założeń dotyczących najważniejszych czynników emisji w okresie objętym oceną. Do tych czynników należą inne polityki lub działania, które wdrożono lub przyjęto, a także czynniki pozapolityczne, takie jak warunki ekonomiczne, przewidywanie zużycie paliwa i ceny energii oraz rozwój technologiczny. Zastosowane czynniki i przyjęte założenia należy dostosować do tych czynników i założeń, które zastosowano w celu prognozowania emisji gazów cieplarnianych w kontekście planów w zakresie energii i klimatu. Oszacowując emisje „odniesienia”, należy oszacować przynajmniej wszystkie źródła, w odniesieniu do których przewiduje się zmianę między scenariuszem ze środkami a scenariuszem „z dodatkowymi środkami”.

Dane potrzebne do prognozowania zmian emisji: oceniając zmianę emisji w przyszłości, należy wziąć pod uwagę następujące wskaźniki: prognozowane tendencje zmian emisji w oparciu o przyjęte polityki i środki, oszczędności w zakresie emisji w ramach różnych scenariuszy oraz wszelkie określone cele.

W tym celu należy wykorzystać wiele zbiorów danych, a najlepiej – narzędzia modelowania, a także zastosować założenia oparte na opiniach ekspertów w odniesieniu do poszczególnych zbiorów danych na temat aktywności (ma to już miejsce w niektórych sektorach, jeżeli przy obliczaniu prognoz klimatycznych nie ma dostępnych danych), właściwe wskaźniki emisji (w oparciu o reprezentatywne próby i pomiary), informacje na temat części działalności, którą kontroluje się w ramach określonej polityki i środka (oraz powiązanych kosztów). Ponadto sporządzone prognozy muszą być wystarczająco szczegółowe, aby umożliwić oszacowanie skutków poszczególnych interwencji politycznych w ujęciu ilościowym.

Kwestiom tym poświęcono już wiele wytycznych i publikacji, które odnoszą się do technicznego aspektu emisji gazów cieplarnianych⁽¹²⁾ – warto nie tylko korzystać z tych źródeł, ale również zapewnić spójność między obydwojema aspektami technicznymi.

W sekcji 6.1 znajdują się dodatkowe wytyczne na temat sposobu oceny i zgłaszania skutków środków wdrażanych w przeszłości, środków bieżących i planowanych w obszarze jakości powietrza wraz z przykładowymi mapami i histogramami.

2.5.2. Prognozowana poprawa jakości powietrza (ze środkami) i stopień zgodności

Aby ułatwić analizę i wybór polityk i środków, które będą najbardziej korzystne dla jakości powietrza, należy uwzględnić prognozy dotyczące zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie NEC, i prognozowane tendencje dotyczące stężeń najważniejszych zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza, oraz powiązać je ze sobą.

Prognozowane stężenia można ustalić na podstawie prognozowanych emisji ustalonych przy pomocy modelowania dyspersji w atmosferze, chociaż wymaga to szczegółowej analizy i zwykle obejmuje również modelowanie źródeł emisji, które nie wchodzą w zakres zastosowania dyrektywy NEC (np. żegluga międzynarodowa lub emisje z państw trzecich).

Poszczególne państwa członkowskie mogą nie mieć zdolności modelowania pozwalającej ocenić wpływ polityk i środków szczebla krajowego na jakość powietrza lub mogą posiadać takie zdolności jedynie w odniesieniu do niektórych zanieczyszczeń (np. PM_{2,5}, ozon).

⁽¹⁰⁾ Zob. pkt 13, aby uzyskać wskazówki na temat tego, jak opracować scenariusz ze środkami: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2015/AIR/EB/English.pdf>

⁽¹¹⁾ Pełny przegląd przepisów UE w zakresie ograniczania zanieczyszczeń powietrza u źródła znajduje się pod adresem: <http://ec.europa.eu/environment/air/reduction/legislation.htm>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/progress/monitoring_pl

Jeżeli nie można przeprowadzić modelowania wpływu na jakość powietrza w ramach scenariusza ze środkami, we wstępnym KPOZP należy zawrzeć następujące informacje:

- w odniesieniu do stref, w których w chwili opracowywania KPOZP wartości dopuszczalne dotyczące jakości powietrza zostały przekroczone, w oparciu o uzasadnione informacje państwa członkowskie powinny oszacować rok, w którym przewiduje się zapewnienie zgodności tych stref z wymogami w ramach przyjętych już polityk i środków, oraz oszacować maksymalne stężenia odnośnych zanieczyszczeń w tych strefach. Informacje te powinny być łatwe do uzyskania z planów ochrony powietrza, które opracowano dla tych stref na podstawie dyrektywy w sprawie jakości powietrza we wszystkich państwach członkowskich. W takim przypadku można podać link do strony internetowej, na której można znaleźć ogólnodostępne informacje,
- informacje pochodzące z wszelkich istniejących badań, które potwierdzają, że strefy, w których spełniono wymogi dyrektywy w sprawie jakości powietrza w czasie opracowywania KPOZP, mogą przestać spełniać wymogi dotyczące wartości dopuszczalnych w przyszłych latach (np. przewiduje się zwiększenie stężeń zanieczyszczeń w tych strefach w przyszłych latach w ramach bieżących polityk i środków).

Państwa członkowskie powinny skorzystać z tych informacji, aby oszacować liczbę stref, które według szacunków nie będą spełniać wymogów dotyczących wartości dopuszczalnych przewidzianych w dyrektywie w sprawie jakości powietrza w latach 2020, 2025 i 2030 w ramach przyjętych już polityk i środków.

W załączniku 1 znajdują się dodatkowe wytyczne na temat sposobu oceny i przedstawiania skutków środków wdrażanych w przeszłości, środków bieżących i planowanych w obszarze jakości powietrza wraz z przykładowymi mapami i histogramami.

Państwa członkowskie, które na podstawie prognoz scenariusza ze środkami przewidują, że spełnią niektóre lub wszystkie przyjęte przez siebie zobowiązania w zakresie redukcji emisji, mogą również zawrzeć w KPOZP dodatkowe polityki i środki, aby wesprzeć realizację innych celów, które zostały przewidziane w art. 1 ust. 2, ale nie są wymagane w dyrektywie NEC.

Jeżeli na przykład przewiduje się, że zobowiązanie w zakresie redukcji emisji $PM_{2,5}$ na podstawie dyrektywy NEC ma zostać spełnione w ramach scenariusza ze środkami, ale w niektórych strefach jakości powietrza prognozuje się dalszą niezgodność z wymogami dotyczącymi wartości dopuszczalnych $PM_{2,5}$ lub PM_{10} na podstawie dyrektywy w sprawie jakości powietrza, zachęca się państwa członkowskie, aby wykorzystywały KPOZP jako narzędzie do wprowadzenia dodatkowych polityk i środków, które ułatwią realizację zobowiązań tych państw wynikających z dyrektywy w sprawie jakości powietrza.

Nawet jeżeli państwo członkowskie spełnia wszystkie zobowiązania prawne UE, może wykorzystać KPOZP do prowadzenia dodatkowych działań w celu realizacji długoterminowego celu 7. EAP, którym jest wyeliminowanie istotnych zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, w tym osiągnięcia wartości zanieczyszczenia powietrza wskazanych w wytycznych WHO.

2.5. Prognozowany dalszy rozwój sytuacji przy założeniu, że nie nastąpi żadna zmiana w już przyjętych politykach i stosowanych środkach

Treść obowiązkowa

Prognozowane emisje i redukcje emisji (scenariusz ze środkami)

Aby przedstawić prognozowaną realizację zobowiązań w zakresie redukcji emisji w ramach scenariusza ze środkami, w treści tej sekcji na poziomie KPOZP należy podać następujące informacje:

- a) krajowe zobowiązania w zakresie redukcji emisji (wskazane w dyrektywie);
- b) emisje (w kt) dla roku odniesienia 2005 i dla ostatniego roku bilansowego wykorzystanego przy opracowaniu prognoz oraz prognozowane emisje na lata 2020, 2025 i 2030;
- c) prognozowane postępy (redukcje emisji wyrażone jako odsetek emisji z roku odniesienia 2005) na lata 2020, 2025 i 2030 w celu porównania ich z zobowiązaniami w zakresie redukcji emisji.

Prognozowana poprawa jakości powietrza (scenariusz ze środkami)

Aby przedstawić prognozowaną poprawę jakości powietrza w ramach scenariusza ze środkami, w treści tej sekcji należy wskazać:

- prognozowaną poprawę jakości powietrza w ujęciu ilościowym (ze środkami) i stopień zgodności w latach 2020, 2025 i 2030.

Treść nieobowiązkowa

Niepewności związane z prognozowanym emisjami do powietrza (scenariusz ze środkami)

- Zarys niepewności związanych z prognozami scenariusza ze środkami dotyczącymi realizacji zobowiązań w zakresie redukcji emisji do roku 2020, 2025 i od 2030 r.

Prognozowana poprawa jakości powietrza (scenariusz ze środkami):

- Prognozowana liczba zgodnych i niezgodnych stref jakości powietrza w latach 2020, 2025 i 2030.

2.6. Warianty strategiczne rozważane w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji określonych na 2020 i 2030 r. oraz średnioterminowe poziomy emisji określone dla 2025 r.

Zob. art. 6 ust. 1 i 2, załącznik III część 1 lit. b), c) i d) oraz załącznik III część 2

Ta sekcja dotyczy analizy wariantów strategicznych i wyboru dotychczasowych (zaplanowanych) polityk i działań w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji określonych na lata 2020 i 2030 oraz średnioterminowych poziomów emisji dla 2025 r., a także w celu przyczynienia się do dalszej poprawy jakości powietrza. Uwaga: termin „warianty strategiczne” stosuje się w niniejszym tekście i w decyzji wykonawczej Komisji ustanawiającej wspólny format KPOZP, ponieważ jest to termin stosowany w części 1 pkt 1 lit. b) załącznika III do dyrektywy. W innych miejscach niniejszych wytycznych termin ten stosuje się jednak wymiennie z terminem „polityki i środki”.

Analiza dodatkowych wariantów strategicznych (polityk i środków) ma największe znaczenie dla tych państw członkowskich, które na podstawie prognoz scenariusza ze środkami przewidziały, że co najmniej jedno zobowiązanie w zakresie redukcji emisji nie zostanie spełnione lub może zostać niespełnione.

Państwa członkowskie, które na podstawie prognoz scenariusza ze środkami przewidują, że spełnią wszystkie przyjęte przez siebie zobowiązania w zakresie redukcji emisji, mogą również zawrzeć w KPOZP dodatkowe polityki i środki, aby wesprzeć realizację innych celów, które zostały przewidziane w art. 1 ust. 2 dyrektywy. Obejmują one:

- cele dotyczące jakości powietrza (w tym cele długoterminowe) określone w krajowych, unijnych i międzynarodowych politykach i wytycznych,
- unijne cele w dziedzinie różnorodności biologicznej i ekosystemów zgodnie z 7. EAP, oraz
- zwiększone synergie między unijną polityką w zakresie jakości powietrza a innymi odpowiednimi politykami unijnymi, w szczególności dotyczącymi klimatu i energii.

Nawet jeżeli państwo członkowskie spełnia wszystkie zobowiązania prawne UE, może wykorzystać KPOZP do prowadzenia dodatkowych działań w celu realizacji długoterminowego celu 7. EAP, którym jest wyeliminowanie istotnych zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, w tym osiągnięcia wartości zanieczyszczenia powietrza wskazanych w wytycznych WHO.

Główne wymagane elementy, które należy uwzględnić w analizie i wyborze dodatkowych polityk i środków zgodnie z dyrektywą, obejmują:

- a) warianty strategiczne rozważane w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji oraz średnioterminowe poziomy emisji (załącznik III część 1 pkt 1 lit. b));
- b) priorytetowe traktowanie środków redukcji emisji sadzy przy podejmowaniu środków służących ograniczeniu emisji PM_{2,5} (art. 6 ust. 2 lit. c));
- c) wprowadzenie dodatkowych środków w odniesieniu do rolnictwa (załącznik III część 2);
- d) konsultacje ze społeczeństwem i właściwymi organami (art. 6 ust. 5);
- e) w stosownych przypadkach – konsultacje transgraniczne na temat dodatkowych polityk i środków (art. 6 ust. 6);
- f) prognozowane poszczególne lub łączne skutki polityk i środków dotyczące redukcji emisji oraz – jeżeli są dostępne – dotyczące jakości powietrza na własnym terytorium i w sąsiadujących państwach członkowskich, a także dotyczące środowiska, jak również związane z nimi niepewności (art. 6 ust. 2 lit. a); załącznik III część 1 pkt 1 lit. b));
- g) rozpowszechnianie wstępnego KPOZP (art. 14 ust. 1).

Narzędzie internetowe dotyczące polityk i środków

Informacje, które są wymagane zgodnie z sekcją 2.6 formatu, przekazuje się przy pomocy narzędzia internetowego dotyczącego polityk i środków, które jest dostępne na stronie internetowej EEA.

EEA opracuje oddzielny podręcznik, w którym omówiony zostanie sposób korzystania z narzędzia dotyczącego polityk i środków.

2.6.1. Warianty strategiczne rozważane w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji

Poniżej opisano proces oceny i wyboru dodatkowych polityk i środków w celu włączenia ich w KPOZP.

Krok 1: Priorytetowe traktowanie zanieczyszczeń i głównych źródeł emisji

Należy przyjąć dodatkowe polityki i środki w odniesieniu do tych zanieczyszczeń, w przypadku których państwa członkowskie przewidują, że ich zobowiązania w zakresie redukcji emisji nie zostaną spełnione lub mogą zostać niespełnione. Ponadto państwa członkowskie mogą według własnego uznania zdecydować, czy chcą wykorzystać KPOZP do prowadzenia działań w odniesieniu do innych zanieczyszczeń, aby spełnić inne zobowiązania UE lub przyczynić się do osiągnięcia celów 7. EAP.

W odniesieniu do każdego zanieczyszczenia wskazanego w KPOZP należy wskazać najważniejsze źródła, które przyczyniają się do jego emisji. Ponadto można również nadać charakter priorytetowy sektorom pod względem konieczności podjęcia działań na podstawie innych kryteriów, takich jak:

- uwzględnienie sektorów, o których wiadomo, że przyczyniają się do przekroczenia wartości dopuszczalnych dotyczących jakości powietrza:
 - w przypadku źródeł emisji punktowej należy uwzględnić ich położenie geograficzne i wziąć pod uwagę, czy znajdują się one w strefach, w których nie spełniono wymogów dyrektywy w sprawie jakości powietrza. Dodatkowe dane do tej analizy można uzyskać z krajowych bilansów emisji w układzie przestrzennym i bilansów emisji z dużych źródeł punktowych (europejski PRTR),
 - w przypadku źródeł emisji rozproszonej, np. transportu drogowego, należy uwzględnić odsetek emisji z sektora w strefach, w których nie spełniono wymogów w zakresie wartości dopuszczalnych, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza, korzystając z danych na temat podziału źródeł zanieczyszczeń w strefach,
- sektory, które przyczyniają się do emisji więcej niż jednego zanieczyszczenia figurującego na krótkiej liście, w odniesieniu do którego przewiduje się, że zobowiązania w zakresie redukcji emisji nie zostaną spełnione.

Krok 2: Określenie dostępnych dodatkowych polityk i środków

W odniesieniu do każdego sektora w scenariuszu z dodatkowymi środkami należy przede wszystkim uwzględnić te polityki i środki, których wdrożenie zostało zaplanowane w celu poprawy jakości powietrza lub które przewidziano w zobowiązaniach dotyczących klimatu i energii lub innych powiązanych politykach (np. dotyczących transportu, rolnictwa lub emisji przemysłowych). Ponadto państwa członkowskie powinny rozważyć, czy istnieją polityki i środki niewchodzące w zakres polityki ochrony środowiska, które mogą mieć wpływ na KPOZP, np. wpływając na możliwość wprowadzenia dodatkowych środków. Są to np. polityki i środki oraz plany i programy, których celem jest poprawa międzynarodowej konkurencyjności przemysłu, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego lub żywnościowego, rozwój infrastruktury itd.

Jeżeli zidentyfikowane polityki i środki nie są wystarczające, aby spełnić określone zobowiązania w zakresie redukcji emisji, państwa członkowskie powinny zidentyfikować dodatkowe polityki i środki. Przykłady potencjalnych polityk i środków wskazano w sekcji 6.2. Skuteczność tych środków pod względem uzyskanych redukcji emisji oraz najodpowiedniejszy szczebel administracyjny, na którym należy je wdrażać, (krajowy, regionalny lub lokalny) zależą od szczególnych okoliczności, które mają miejsce w danym państwie członkowskim, w tym jego ram politycznych i administracyjnych oraz zakresu, w jakim środki te zostały już przyjęte i wdrożone.

Określając polityki i środki, państwa członkowskie powinny brać pod uwagę wnioski wyciągnięte z wdrażania środków na podstawie dyrektywy 2001/81/WE⁽¹³⁾. W szczególności w razie niezgodności z co najmniej jednym z pułapów ustalonych w 2010 r. państwa członkowskie powinny uwzględnić przyczyny tej niezgodności, a także wskazać niedociągnięcia w przyjętych dotychczas politykach i środkach oraz uporać się z nimi.

Aby zidentyfikować dodatkowe środki, można uwzględnić użyteczne informacje odniesienia, które znajdują się w analizie przeprowadzonej przez IIASA w kontekście prognozy w sprawie czystego powietrza⁽¹⁴⁾ oraz w analizie wrażliwości podsumowanej w dokumencie pt. „Methodological and technical information underpinning the Presidency proposal for a revised Annex II”⁽¹⁵⁾. Ponadto państwa członkowskie mogą rozważyć zastosowanie techniki modelowania opartego na optymalizacji, którą wykorzystano w analizie IIASA. Należy jednak pamiętać, że państwa członkowskie będą mogły uwzględnić w analizie o wiele szerszy zakres środków, ponieważ w modelu GAINS⁽¹⁶⁾ wykorzystanym w prognozie w sprawie czystego powietrza uwzględniono jedynie dostępne środki techniczne, pomijając zmiany strukturalne.

Krok 3: Ocena zidentyfikowanych dodatkowych polityk i środków oraz mechanizmów wdrożeniowych

Oceniając wpływ poszczególnych polityk i środków na redukcje emisji i ich koszty, należy uwzględnić dodatkowe korzyści dotyczące różnych zanieczyszczeń i sektorów. Wiele środków wskazanych w sekcji 6.2 może mieć wpływ na więcej niż jedno zanieczyszczenie.

Decydując o wyborze dodatkowych polityk i środków, państwa członkowskie mogą skorzystać z szeregu narzędzi i metod.

Opracowany przez Komisję Zestaw instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa nie jest co prawda skierowany bezpośrednio do państw członkowskich, ale stanowi użyteczny ogólny punkt odniesienia oraz zawiera przykłady metod analitycznych do celów ocen skutków, konsultacji z zainteresowanymi stronami i metod analitycznych do celów

⁽¹³⁾ Dyrektywa 2001/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2001 r. w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. L 309 z 27.11.2001, s. 22).

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/environment/air/clean_air/outlook.htm

⁽¹⁵⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11265-2016-INIT/en/pdf>

⁽¹⁶⁾ <http://www.iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/air/GAINS.html>

porównywania wariantów lub oceny skuteczności⁽¹⁷⁾ oraz metod oceny kosztów i korzyści, które mogą okazać się użyteczne. Przykłady metod analitycznych do celów określenia dodatkowych polityk i środków, które są konieczne, aby spełnić zobowiązania w zakresie redukcji emisji, opisano w sekcji 6.3.

Oceniając polityki i środki, państwa członkowskie powinny rozważyć, w jaki sposób można wdrożyć każdą politykę i środek, jakie mechanizmy wdrożeniowe zastosować oraz czy istnieją jakiegokolwiek przeszkody ograniczające możliwość ich realizacji. W tym kontekście należy uwzględnić następujące kwestie:

- czy przepisy, które mają obecnie zastosowanie, w jakiegokolwiek sposób utrudniają wdrażanie polityki i środka?
- na jakim szczeblu należy wdrożyć środek – krajowym, regionalnym czy lokalnym? W tej kwestii można również wziąć pod uwagę, czy istnieją środki, które należałoby omówić w kontekście realizacji na szczeblu UE;
- jaki instrument byłby najodpowiedniejszy do wdrożenia polityki i środka (regulacyjny, pozaregulacyjny, instrumenty gospodarcze, wymiana informacji)?
- kto będzie odpowiedzialny za wdrożenie i egzekwowanie polityki lub środka?
- kiedy planuje się uzyskanie redukcji emisji w związku z polityką i środkiem?
- w jaki sposób polityka i środek zostaną sfinansowane?
- w jaki sposób monitorowane będą postępy we wdrażaniu polityki i środka? jakie wskaźniki zostaną wykorzystane i jakie średnioterminowe cele należy zastosować?

Krok 4: Priorytetowe traktowanie polityk i środków

Bez względu na wybór metody oceny i zgodnie z wymogami dyrektywy, wybierając polityki i środki do włączenia w KPOZP państwa członkowskie powinny:

- nadając priorytetowy charakter politykom i środkom – uwzględnić, czy mają one pozytywny wpływ na jakość powietrza i czy mogą przyczynić się do osiągnięcia celów dotyczących jakości powietrza na ich terytoriach i w sąsiednich państwach członkowskich (art. 6 ust. 2 lit. a) i b)). Na tym etapie państwa członkowskie powinny brać pod uwagę najlepsze praktyki w zakresie wpływu najbardziej szkodliwych zanieczyszczeń na wrażliwe grupy ludności (motyw 20),
- przy analizie środków redukcji emisji PM_{2,5} traktować priorytetowo polityki i środki na rzecz redukcji emisji sadzy (art. 6 ust. 2 lit. c)). Główne sektory, które przyczyniają się do emisji PM_{2,5} (np. spalanie paliw stałych w domach, transport drogowy i maszyny mobilne nieporuszające się po drogach), są również sektorami, które w największym stopniu przyczyniają się do emisji sadzy.

Wybierając środki, państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę zakres, w jakim można przesunąć inwestycje w kierunku czystych i wydajnych technologii (motyw 24). Przy założeniu, że pozostałe warunki nie różnią się od siebie, naturalnym wyborem jest priorytetowe traktowanie polityk i środków, które przyczyniają się do spełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji w odniesieniu do więcej niż jednego zanieczyszczenia. Konieczne może być również zastosowanie takich środków, które nie mają bezpośredniego wpływu na emisje, ale pozwalają na udane wdrożenie innych środków (np. zmiany ram prawnych).

Poza wynikami uzyskanymi w procesie oceny (krok 3) na podjęcie ostatecznej decyzji w zakresie polityk i środków do przyjęcia wpływ będą miały czynniki społeczne i polityczne, których pełne uwzględnienie z zastosowaniem metod opisanych w niniejszych wytycznych może nie być możliwe. Państwa członkowskie mogą jednak dostosować metody oceny w taki sposób, aby uwzględnić w nich te czynniki, np. poprzez dodanie ich jako dodatkowe kryteria oceny. Jeżeli potencjalnym problemem jest akceptacja przez społeczeństwo lub środowisko polityczne, zachęca się państwa członkowskie, aby określiły możliwości skuteczniejszej komunikacji i współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami oraz możliwości załagodzenia skutków dla grup, których problem dotyczy w największym stopniu. Ze względu na liczbę kwestii wymagających uwzględnienia pożytecznymi narzędziami, które można wykorzystać podczas nadawania środkom priorytetowego charakteru w celu uwzględnienia w KPOZP, są analiza wielowymiarowa i analiza SWOT⁽¹⁸⁾. Przykłady metod analitycznych, które ułatwiają takie priorytetowe traktowanie, przedstawiono w sekcji 6.4.

Sekcja 2.6.1 formatu obejmuje zarówno te rozważane polityki i środki, które zostały wybrane, jak i te rozważane polityki i środki, które nie zostały wybrane, ponieważ przyczyny, dla których odrzucono daną politykę i środek, mogą mieć znaczenie dla dalszej analizy, a polityka i środek mogą okazać się właściwe na późniejszym etapie. Ponieważ w sekcji 2.6.1 wymaga się podania przewidywanych redukcji emisji w ramach rozważanych polityk i środków w ujęciu liczbowym, obowiązkowa jest jedynie sprawozdawczość w odniesieniu do tych rozważanych polityk i środków, które odrzucono, ale dopuszczono do etapu kwantyfikacji. Państwa członkowskie mogą jednak swobodnie włączać w programy takie rozważane polityki i środki, w przypadku których etap oznaczania ilościowego się nie odbył.

⁽¹⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-57_pl

⁽¹⁸⁾ Akceptacja przez społeczeństwo może być jednym z kryteriów zastosowanych w analizie wielowymiarowej.

Aby ułatwić oznaczenie ilościowe przewidywanych redukcji emisji w ramach rozważanych polityk i środków, można je również oceniać jako pakiety polityk i środków.

Informacje na temat konsultacji ze społeczeństwem i zainteresowanymi właściwymi organami podczas procesu oceny potencjalnych środków znajdują się w rozdziale 4.

2.6.2. *Wpływ na jakość powietrza i środowisko*

Dzięki sekcji 2.6.2 formatu państwa członkowskie mogą przekazać informacje na temat wpływu dodatkowych polityk i środków na jakość powietrza i środowisko, o ile takie dane są dostępne. W sekcji 2.5.2 niniejszych wytycznych znajduje się więcej informacji na temat oceny wpływu na jakość powietrza, podobnie jak w sekcji 6.1.

2.6.3. *Szacunek kosztów i korzyści*

Zachęca się państwa członkowskie, aby dobrowolnie zgłaszały prognozowane szacunki kosztów i korzyści. Jeżeli takie dane będą zgłaszane, musi się to odbywać zgodnie z zasadami sprawozdawczości, które przewidziano w rozporządzeniu dotyczącym mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości w celu wspierania łagodzenia zmiany klimatu oraz zgodnie z którymi należy podać:

- koszty redukcji tony substancji zanieczyszczającej wyrażone w EUR,
- bezwzględne koszty i korzyści roczne wyrażone w EUR,
- jakościowy opis szacunku kosztów i korzyści oraz stosunek kosztów do korzyści,
- cenę roczną zgłaszanych kosztów,
- rok, dla którego obliczono szacunki.

Zob. również sekcja 6.3.

2.6. **Warianty strategiczne (polityki i środki) rozważane w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji określonych na lata 2020 i 2030 oraz średnioterminowe poziomy emisji określone dla 2025 r.**

Państwa członkowskie powinny przeprowadzić kompleksową analizę wszystkich dodatkowych polityk i środków, które biorą pod rozwagę, opracowując wstępne KPOZP. Taka analiza musi

obejmować okres od 2020 r. do 2029 r. oraz od 2030 r., a także średnioterminowe poziomy emisji określone dla 2025 r.

Ta analiza będzie stanowić dowód, dzięki któremu państwa członkowskie będą mogły ocenić najodpowiedniejsze polityki i środki, które zostaną wybrane do uwzględnienia we wstępnym KPOZP.

Szczegóły dotyczące polityk i środków rozważanych w celu przestrzegania zobowiązań w zakresie redukcji emisji oraz wpływ na jakość powietrza i środowisko

Treść obowiązkowa

Celem tej sekcji jest maksymalizowanie synergii ze sprawozdawczością na podstawie rozporządzenia dotyczącego mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości. Zawiera ona następujące informacje (informacje na temat wpływu najlepiej podawać na poziomie poszczególnych polityk i środków lub w podziale na pakiety polityk i środków):

- a) szczegółowe informacje na temat dodatkowej polityki i środka (w tym nazwę i krótki opis);
- b) odnośne zanieczyszczenie/zanieczyszczenia przewidziane w dyrektywie NEC dla lat 2020, 2025 i 2030;
- c) cele poszczególnych polityk i środków/pakietów polityk i środków;
- d) rodzaj polityk i środków;
- e) główny sektor, który odczuje skutki proponowanych środków, oraz dodatkowy sektor/dodatkowe sektory, które odczują takie skutki;
- f) okres wdrażania (należy obowiązkowo podać tylko w odniesieniu do środków wybranych do wdrożenia);
- g) organ odpowiedzialny za wdrażanie (należy obowiązkowo podać tylko w odniesieniu do środków wybranych do wdrożenia);
- h) szczegółowy opis metodyki/modeli zastosowanych do określenia szacunków;
- i) przewidywane redukcje emisji w ramach poszczególnych polityk i środków/pakietów polityk i środków, przedstawione w ujęciu ilościowym;
- j) opis niepewności – jeżeli takie dane są dostępne;
- k) wpływ poszczególnych pakietów polityk i środków rozważanych do włączenia w KPOZP na jakość powietrza i środowisko – jeżeli takie dane są dostępne.

Treść nieobowiązkowa

Szacunek kosztów i korzyści.

2.6.4. *Dodatkowe szczegółowe informacje na temat wariantów strategicznych ukierunkowanych na rolnictwo*

Sekcja 2.6.4 formatu została szczególnie poświęcona tym środkom wymienionym w części 2 załącznika III do dyrektywy, które są „dodatkowymi środkami”. W razie potrzeby należy wskazać, jakie zmiany wprowadzono w każdym z tych środków. Te środki przewidziane w załączniku III część 2, które zostały już wdrożone lub przyjęte, należy przedstawić w sekcji 2.4.

2.6.4. Dodatkowe informacje na temat wariantów strategicznych ukierunkowanych wyłącznie na rolnictwo**Treść obowiązkowa**

— Należy przedstawić dodatkowe informacje na temat obowiązkowych środków, o których mowa w części 2 załącznika III do dyrektywy.

Treść nieobowiązkowa

— Należy przedstawić dodatkowe informacje na temat opcjonalnych środków, o których mowa w części 2 załącznika III do dyrektywy, lub do środków o podobnych skutkach łagodzących w rozumieniu ostatniego zdania art. 6 ust. 2 dyrektywy.

2.7. Polityki, które zdecydowano się przyjąć w danym sektorze, w tym harmonogram ich przyjmowania, wdrażania i dokonywania ich przeglądu, oraz odpowiedzialne właściwe organy**2.7.1. Poszczególne polityki i środki lub pakiet polityk i środków, które zdecydowano się przyjąć, oraz odpowiedzialne właściwe organy**

Opierając się na wynikach analizy skuteczności środków w realizacji zobowiązania w zakresie redukcji emisji, kosztach i wykonalności wdrożenia, określeniu priorytetów i odpowiedziach na proces konsultacji, państwa członkowskie powinny wybrać najbardziej obiecujące polityki i środki do włączenia w KPOZP oraz przedstawić określone informacje w polu poniżej.

W KPOZP można przedstawić informacje zwrotne uzyskane w wyniku konsultacji, które mają znaczenie dla wyboru lub struktury polityk i środków. Ponadto zachęca się państwa członkowskie, aby określiły pośrednie cele i wskaźniki do celów monitorowania wdrażania wybranych polityk i środków w celu wymiany najlepszych praktyk.

2.7.1. Polityki i środki, które zdecydowano się przyjąć, oraz odpowiedzialne właściwe organy**Treść obowiązkowa**

Opierając się na wynikach przeprowadzonej wcześniej analizy, państwa członkowskie mają obowiązek przedstawić informacje na temat dodatkowych polityk i środków wybranych do włączenia w KPOZP, a mianowicie:

na poziomie poszczególnych polityki i środka lub pakietu polityk i środków:

- a) nazwę i krótki opis polityk i środków/pakietu;
- b) planowany rok przyjęcia i harmonogram wdrażania (rok/lata);
- c) planowany harmonogram przeglądu (rok);
- d) właściwe organy odpowiedzialne za wdrażanie i regulowanie polityk i środków.

Treść nieobowiązkowa

- a) Stosowne uwagi zebrane podczas konsultacji dotyczących poszczególnych polityk i środków lub pakietów polityk i środków.
- b) Informacje na temat pośrednich celów i wskaźników wybranych w celu monitorowania postępów z wdrażania wybranych polityk i środków – więcej szczegółowych informacji na temat tej treści i sposobu, w jaki można ją rozwinąć, można znaleźć w rozdziale 3.

2.7.2. Uzasadnienie wyboru polityk i środków oraz ocena sposobu, w jaki wybrane polityki i środki zapewniają spójność z planami i programami określonymi w innych powiązanych obszarach polityki

Po wybraniu dodatkowych polityk i środków do uwzględnienia we wstępnym KPOZP organy państw członkowskich powinny przeprowadzić nadrzędną ocenę spójności, aby zapewnić, by KPOZP był spójny z innymi planami i programami ustanowionymi w innych powiązanych obszarach polityki, zgodnie z art. 6 ust. 2 lit. d) i częścią 1 pkt 1

lit. f) załącznika III do dyrektywy. Celem zapewnienia spójności w planowaniu i programowaniu jest określenie i zmaksymalizowanie potencjalnych synergii oraz zapobieżenie przyjmowaniu sprzecznych polityk i środków w różnych obszarach polityki. Spójność oznacza np. ocenę potencjalnego wpływu polityk i środków na politykę przeciwdziałania zmianie klimatu w kontekście emisji gazów cieplarnianych lub zużycia energii.

W art. 6 ust. 2 lit. b) wskazano szczególną potrzebę spójności z celami dotyczącymi jakości powietrza. W tym celu w formacie rozróżniono spójność z celami dotyczącymi jakości powietrza i spójność z innymi właściwymi planami i programami, które ustanowiono w oparciu o przepisy krajowe lub przepisy Unii. Zgodnie z art. 6 ust. 2 lit. b) dyrektywy państwa członkowskie mają obowiązek uwzględnić potrzebę zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza, aby osiągnąć cele dotyczące jakości powietrza. Cele te określono w art. 3 pkt 4 jako zobowiązania na rzecz poprawy jakości powietrza regulujące wartości dopuszczalne, wartości docelowe i pułapy stężenia ekspozycji określone we właściwych dyrektywach UE ⁽¹⁹⁾. Ocena spójności powinna obejmować przynajmniej PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂ i O₃ oraz wszelkie inne cele dotyczące jakości powietrza, których państwo członkowskie nie spełnia. Wybierając polityki i środki w ramach KPOZP, należy ze szczególną uwagą przeanalizować ich wpływ na jakość powietrza. Przykładowo ograniczenie emisji NO_x z oddalonych elektrowni nie wpłynie istotnie na stężenie NO₂ w miastach mimo wyższej ekspozycji na obszarach miejskich.

Aby spełnić wymóg określony w art. 6 ust. 2 lit. d), państwa członkowskie muszą w możliwie największym zakresie koordynować opracowywanie swoich KPOZP i powiązanych bilansów i prognoz emisji z innymi powiązаныmi planami i programami krajowymi, np. dotyczącymi najważniejszych sektorów emitujących zanieczyszczenia, które wchodzą w zakres zastosowania dyrektywy NEC, w tym rolnictwa, przemysłu i transportu.

We wstępnym KPOZP należy również zapewnić spójność z projektami zintegrowanych planów krajowych w zakresie energii i klimatu, które państwa członkowskie mają przedłożyć Komisji na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 ⁽²⁰⁾ w sprawie zarządzania unią energetyczną.

Państwa członkowskie zachęca się do opracowania prognoz emisji „z dodatkowymi środkami”, w których uwzględną się przede wszystkim wszystkie polityki i środki, których wdrożenie zaplanowano w projektowanych i ostatecznych zintegrowanych planach krajowych w zakresie energii i klimatu, zanim przystąpią do identyfikacji dodatkowych środków w kontekście dyrektywy NEC.

Aby zapewnić spójność KPOZP z planami i programami opracowanymi w innych powiązanych obszarach polityki, państwa członkowskie powinny:

1. zidentyfikować powiązane polityki, plany, programy i strategie krajowego lub niższego szczebla, które mogą mieć wpływ na kwestie wchodzące w zakres zastosowania dyrektywy NEC (np. polityki, plany i strategie dotyczące jakości powietrza, zmiany klimatu, energii, rolnictwa i transportu) oraz ocenić, jaki mogą mieć wpływ (zarówno pozytywny, jak i negatywny) na zdolność państwa członkowskiego do spełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji przewidzianych w dyrektywie NEC;

Przykładowo polityki w zakresie opodatkowania paliw mogą zachęcać do częstszego wyboru samochodów osobowych na olej napędowy, co może spowodować wzrost emisji NO_x i PM_{2,5}, które wchodzą w zakres zastosowania dyrektywy NEC. Podobnie niektóre polityki w zakresie energii mogą zachęcać do większego korzystania z biomasy w celu samodzielnego ogrzewania lub produkcji energii w sektorze mieszkalnictwa, co może powodować powstawanie źródeł emisji w pobliżu zamieszkałych obszarów, wpływając na lokalną jakość powietrza i zwiększając tym samym narażenie ludzi na zanieczyszczenia w porównaniu z bardziej scentralizowaną produkcją ciepła.

2. jeżeli zidentyfikowany został negatywny wpływ na dyrektywę NEC – rozważyć, czy dany cel polityczny można spełnić bez negatywnego wpływu na cele przewidziane w dyrektywie NEC;

Należy określić alternatywne środki służące osiągnięciu właściwych celów polityki oraz zakres zmian w danym planie (np. wszelkie planowane przeglądy formalne) i czynniki, które mogą wpłynąć na akceptację zmian (społeczne, gospodarcze i prawne).

Jeżeli w wyniku powyższej analizy ustalone zostanie, że nie można (jeszcze) zapobiec negatywnemu wpływowi u źródła, należy ocenić, czy polityki i środki przewidziane w KPOZP mogą złagodzić negatywny wpływ.

⁽¹⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz.U. L 152 z 11.6.2008, s. 1) oraz dyrektywa 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz.U. L 23 z 26.1.2005, s. 3).

⁽²⁰⁾ Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1.

3. rozważając dodatkowe polityki i środki do włączenia w KPOZP – określić, jak takie polityki i środki mogą wpłynąć na polityki, plany i programy szczebla krajowego lub niższego.

Przykładowo dodatkowe środki zawarte w KPOZP mogą przyczynić się pozytywnie do spełnienia celów dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych, np. dotacje do zakupu pojazdów niskoemisyjnych w obszarach miejskich. Poprawa przechowywania i rozrzucania obornika w sektorze rolnictwa również może pozytywnie przyczynić się do realizacji celów, które przewidziano np. w dyrektywie azotanowej.

Należy w miarę możliwości unikać wprowadzania w KPOZP dodatkowych środków, które mogą mieć negatywny wpływ na inne plany lub programy (np. jeżeli przyjęcie pewnych praktyk w zakresie spalania w celu ograniczenia emisji SO₂ może spowodować zwiększenie ilości odpadów alkalicznych na składowiskach, tak jak ma to miejsce w przypadku spalania w złożu fluidalnym).

W tabeli 1 wskazano przykłady polityk/planów, z którymi spójność trzeba wziąć pod uwagę. Chociaż odniesienie dotyczy przepisów UE, istotny jest oczywiście krajowy poziom wdrażania tych przepisów oraz powiązane z nimi plany i programy (w tym wdrażanie na szczeblu regionalnym lub lokalnym). Tabela 1 nie zawiera wyczerpującego wykazu i może się zmieniać w miarę aktualizacji planów i programów.

Tabela 1

Potencjalnie istotne główne plany, programy i wymogi w zakresie sprawozdawczości w podziale na sektory

Nazwa sektora zgodnie z NFR	Potencjalnie istotne plany, programy i wymogi w zakresie sprawozdawczości, które należy rozważyć
Wytwarzanie energii	Strategia UE na rzecz unii energetycznej ⁽²¹⁾ oraz powiązane z nią krajowe cele dotyczące odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Należy ocenić spójność pod kątem zintegrowanych planów krajowych w zakresie energii i klimatu danego państwa członkowskiego, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną.
Rolnictwo	Należy osiągnąć spójność z priorytetami określonymi w programach rozwoju obszarów wiejskich (PROW) danego państwa członkowskiego. Należy ocenić spójność ze wszystkimi PROW przyjętymi przez państwo członkowskie. Dostęp do PROW i informacji ogólnych można uzyskać za pośrednictwem Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich prowadzonej przez Komisję ⁽²²⁾ .
Odpady	Strategia UE dotycząca gospodarki o obiegu zamkniętym ⁽²³⁾ oraz powiązane z nią skutki dla recyklingu i ograniczenia składowania na szczeblu krajowym.
Transport (drogowy/inny niż drogowy)	Unijna strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej ⁽²⁴⁾ oraz powiązane z nią skutki dla ograniczenia emisji z transportu na szczeblu krajowym i niższym. Krajowe ramy polityczne na rzecz rozwoju rynku pod względem paliw alternatywnych w sektorze transportu zgodnie z dyrektywą w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych ⁽²⁵⁾ . Unijny pakiet dotyczący mobilności w miastach ⁽²⁶⁾ – w przypadku środków wdrażanych na szczeblu miast.
Inne	Transgraniczne, krajowe, regionalne i lokalne plany ochrony powietrza na podstawie dyrektywy w sprawie jakości powietrza. Europejska strategia ochrony różnorodności biologicznej i dyrektywa siedliskowa – jeżeli siedliska są zagrożone eutrofizacją ⁽²⁷⁾ . Plany gospodarowania wodami w dorzeczu zgodnie z ramową dyrektywą wodną ⁽²⁸⁾ . Krajowe plany działania w zakresie azotanów ⁽²⁹⁾ . Zintegrowane strategie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich ⁽³⁰⁾ .

⁽²¹⁾ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union>

⁽²²⁾ https://enrd.ec.europa.eu/home-page_pl

⁽²³⁾ http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

⁽²⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0501>

⁽²⁵⁾ https://ec.europa.eu/transport/themes/urban/cpt_en

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/transport/themes/urban/urban_mobility/ump_en

⁽²⁷⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

⁽²⁸⁾ http://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm

⁽²⁹⁾ http://ec.europa.eu/environment/water/water-nitrates/index_en.html

⁽³⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32013R1301>

2.7.2. Uzasadnienie wyboru środków oraz ocena sposobu, w jaki wybrane polityki i środki zapewniają spójność z planami i programami określonymi w innych powiązanych obszarach polityki**Treść obowiązkowa**

Opierając się na wynikach przeprowadzonej wcześniej analizy, państwa członkowskie mają obowiązek składać sprawozdania na temat spójności dodatkowych polityk i środków wybranych do włączenia w KPOZP z celami dotyczącymi jakości powietrza oraz innymi wymogami krajowymi lub unijnymi, a mianowicie:

- spójności z celami dotyczącymi jakości powietrza na swoich terytoriach oraz, w stosownych przypadkach, w sąsiednich państwach członkowskich,
- spójności z innymi właściwymi planami i programami przyjętymi w oparciu o wymogi określone w przepisach krajowych lub unijnych.

Treść nieobowiązkowa

- Uzasadnienie wyboru spośród środków rozważanych w tabeli 2.6.1 w celu określenia ostatecznego zbioru wybranych środków.

2.8. Prognozowane łączne skutki polityk i środków (z dodatkowymi środkami) dotyczące redukcji emisji, jakości powietrza oraz środowiska i związane z nimi niepewności**2.8.1. Prognozowana realizacja zobowiązań w zakresie redukcji emisji**

Ocenie ilościowej podlegają następujące łączne skutki wszystkich wybranych środków: wpływ wszystkich wybranych polityk i środków na redukcję każdego zanieczyszczenia przewidzianego w dyrektywie NEC do 2020 r., 2025 r. i 2030 r.

2.8.2. Nieliniowa ścieżka redukcji emisji

Jeżeli prognozy redukcji emisji w ramach scenariusza z dodatkowymi środkami nie wykazują ścieżki liniowej w latach 2020–2030, państwa członkowskie mają obowiązek przedstawić dodatkowe informacje, które potwierdzą, że przyjęte środki doprowadzą do spełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji do 2030 r. W tych dodatkowych informacjach należy zwrócić uwagę na analizę przeprowadzoną w celu redukcji emisji w ramach horyzontu czasowego oraz wyjaśnić, dlaczego redukcja nie będzie postępować liniowo. Ścieżka nieliniowa jest akceptowalna jedynie wtedy, gdy istnieją dowody wskazujące, że jest to bardziej efektywne pod względem gospodarczym lub technicznym i nie wpływa na realizację żadnego ze zobowiązań w zakresie redukcji emisji na 2030 r. (art. 4 ust. 2).

Państwo członkowskie musi również wykazać, że począwszy od 2025 r., ścieżka nieliniowa zbiegnie się ze ścieżką liniową i doprowadzi do spełnienia tych samych zobowiązań w zakresie redukcji emisji na 2030 r. Informacje na temat prognozowanej ścieżki redukcji emisji, w tym stanu w 2025 r., należy zawrzeć w projektach KPOZP przedstawianych do konsultacji społecznych zgodnie z wymogami, o których mowa w art. 6 ust. 5 dyrektywy.

Szara linia na Rys. 2 poniżej przedstawia przykład liniowej ścieżki redukcji emisji w okresie pomiędzy realizacją zobowiązań w zakresie redukcji emisji na 2020 r. a realizacją zobowiązań w zakresie redukcji emisji na 2030 r. W przedstawionym przykładzie, z założeniem scenariusza prognoz emisji z dodatkowymi środkami (przerywana pomarańczowa linia), spełnione zostają zobowiązania zarówno na 2020 r., jak i na 2030 r., ale redukcje emisji uzyskane między 2020 r. a 2030 r. nie wykazują ścieżki liniowej. W uzasadnieniu należy wskazać, dlaczego dodatkowe środki na rzecz osiągnięcia pułapu ścieżki liniowej w 2025 r. mogą pociągnąć za sobą nieproporcjonalnie koszty (załącznik III część 1 pkt 1 lit. d)).

Charakterystyka „nieproporcjonalnych kosztów”

Zgodnie ze wspólną strategią wdrażania przewidzianą w ramowej dyrektywie wodnej opracowano wytyczne na temat wyjątków od celów środowiskowych. Szczególną uwagę poświęcono „nieproporcjonalnym kosztom” – zob.:

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/pdf/Guidance_document%202020.pdf

Dalsze omówienie interpretacji pojęcia nieproporcjonalnych kosztów przez państwa członkowskie przedstawiono w sprawozdaniu Komisji na temat postępów we wdrażaniu programów środków wymaganych na podstawie ramowej dyrektywy wodnej z 2015 r. Zob.:

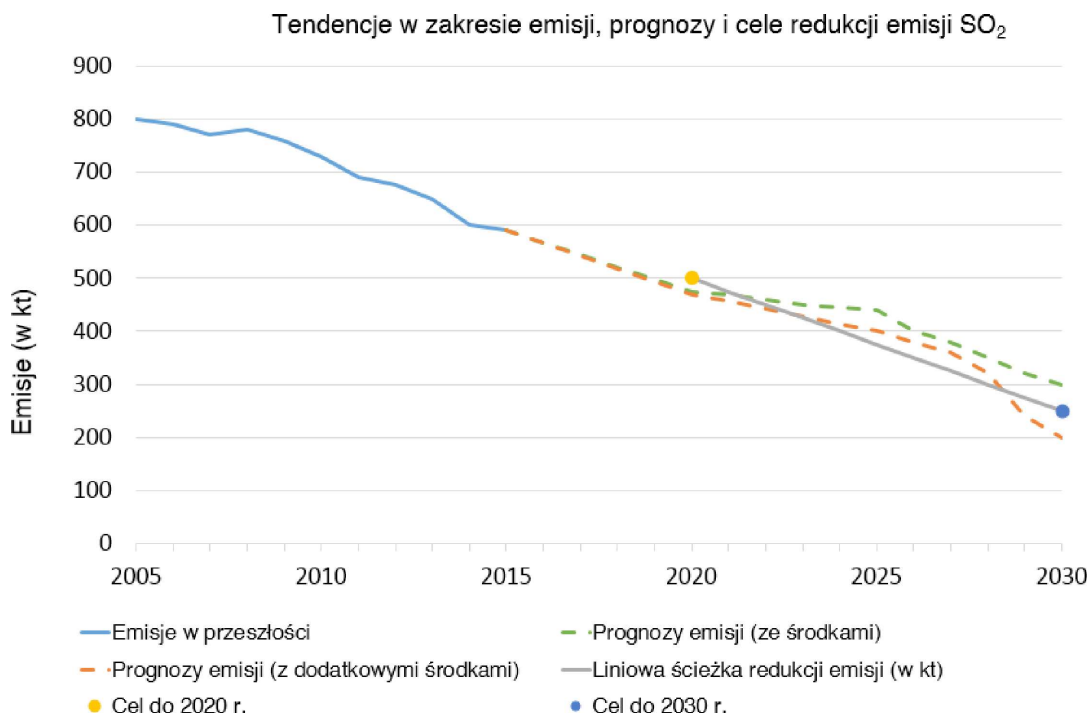
http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/pdf/4th_report/CSWD%20Report%20on%20WFD%20PoMs.pdf

Spostrzeżenia na temat interpretacji pojęcia nieproporcjonalnych środków przedstawiono również w niedawno zakończonym badaniu ewaluacyjnym, które przeprowadzono w ramach oceny adekwatności dyrektyw ptasiej i siedliskowej dokonanej przez Komisję. Zob.:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/study_evaluation_support_fitness_check_nature_directives.pdf

Rysunek 2

Przykład scenariusza redukcji emisji, która nie wykazuje ścieżki liniowej w okresie od 2020 r. do 2030 r.

2.8.3. Zastosowanie elastycznego podejścia

Zob. załącznik III część 1 pkt 1 lit. e)

W dyrektywie przewidziano możliwość zastosowania elastycznego podejścia w sprawozdawczości w odniesieniu do krajowych bilansów emisji w szczególnych okolicznościach (zob. art. 5). W przypadku tego elastycznego podejścia, które istniało już w (zmienionym) protokole z Göteborga ⁽³¹⁾, warunki przewidziane w dyrektywie dostosowuje się do tych warunków, które ustanowiono już w ramach Konwencji LRTAP, mimo że w dyrektywie wprowadzono pewne dodatkowe ograniczenia. Ponadto zastosowanie elastycznego podejścia wymaga corocznego zatwierdzenia przez Komisję Europejską.

Rodzaje elastycznego podejścia, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 4 dyrektywy, stosuje się głównie w przypadkach, w których wskutek wyjątkowych okoliczności nastąpiła nieplanowana niezgodność ze zobowiązaniami w zakresie redukcji emisji, w związku z czym nie mają one zastosowania przy pierwszym sporządzeniu KPOZP (ale można je zastosować w odniesieniu do późniejszych aktualizacji). W planowaniu można jednak uwzględnić mechanizm elastycznego podejścia, o którym mowa w art. 5 ust. 3:

„Jeżeli w danym roku dane państwo członkowskie, w przypadku którego co najmniej jedno zobowiązanie w zakresie redukcji zawarte w załączniku II zostało określone na poziomie surowszym niż racjonalna pod względem kosztów redukcja określona w sprawozdaniu nr 16, po zrealizowaniu wszystkich racjonalnych pod względem kosztów środków nie może spełnić odpowiednich zobowiązań w zakresie redukcji emisji, to uznaje się, że to państwo członkowskie spełnia dane zobowiązanie w zakresie redukcji emisji przez maksymalnie pięć lat, pod warunkiem że w każdym z tych lat zrekompensuje ono niespełnienie tych zobowiązań przez równoważną redukcję emisji innego zanieczyszczenia określonego w załączniku II”.

Państwo członkowskie, które spełnia warunki określone w art. 5 ust. 3 i chce zastosować elastyczne podejście, powinno zapewnić, by w KPOZP uwzględniono środki gwarantujące:

- spełnienie danego zobowiązania w zakresie redukcji emisji w ciągu pięciu lat,
- kompensowanie nadwyżki w każdym roku jej istnienia.

⁽³¹⁾ <http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/envlrtapwelcome/guidance-documents-and-other-methodological-materials/gothenburg-protocol.html>

2.8.4. Prognozowana poprawa jakości powietrza

Aby przedstawić prognozowaną poprawę jakości powietrza w ramach scenariusza z dodatkowymi środkami, państwa członkowskie mogą wskazać następujące elementy:

- prognozowaną liczbę stref jakości powietrza, w których spełniono zobowiązania i w których nie spełniono zobowiązań (na tle całkowitej liczby stref), w latach 2020, 2025 i 2030;
- prognozowane maksymalne przekroczenia wartości dopuszczalnych dotyczących jakości powietrza i wskaźników średniego narażenia w latach 2020, 2025 i 2030;
- jeżeli dane ilościowe nie są dostępne – prognozowaną poprawę jakości powietrza (z dodatkowymi środkami) w ujęciu jakościowym i stopień zgodności.

Zgłaszając prognozy jakości powietrza „z dodatkowymi środkami”, najlepiej załączyć do nich prognozy zmian stężeń w ramach scenariusza z dodatkowymi środkami co najmniej w odniesieniu do następujących zanieczyszczeń: NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} i O₃ oraz innych zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza i które sprawiają państwom członkowskim poważne problemy. W ramach scenariusza z dodatkowymi środkami można rozważyć również wykorzystanie histogramów, które przedstawiają prognozowaną zmianę liczby stref niezgodnych, maksymalne przekroczenie na szczeblu krajowym oraz wskaźnik średniego narażenia (dla PM_{2,5}). Histogram powinien wskazywać całkowitą liczbę stref jako punkt odniesienia.

2.8.5. Prognozowane skutki dla środowiska

W przypadku gdy państwa członkowskie uwzględniają w KPOZP prognozowane skutki w ramach scenariusza z dodatkowymi środkami dla środowiska w latach 2020, 2025 i 2030, należy dostosować wskaźniki do wskaźników, które przewidziano w Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości i które dotyczą narażenia ekosystemów na zakwaszenie, eutrofizację i ozon⁽³²⁾. Państwa członkowskie mogą przekazać jakościowy opis tych skutków lub ująć je liczbowo jako wartość procentową (%) terytorium państwa członkowskiego, które jest narażone na:

- zakwaszenie przekraczające krytyczne wielkości;
- eutrofizację przekraczającą krytyczne wielkości;
- ozon przekraczający krytyczną wielkość.

2.8. Prognozowane łączne skutki polityk i środków (scenariusz z dodatkowymi środkami) dotyczące redukcji emisji, jakości powietrza na własnym terytorium i w sąsiadujących państwach członkowskich oraz środowiska i związane z nimi niepewności

W przypadku polityk i środków wybranych do przyjęcia należy przeanalizować łączne skutki polityk i środków dla redukcji emisji oraz potencjalnie również dla jakości powietrza i środowiska, a także związane z nimi niepewności.

Treść obowiązkowa

Prognozowana realizacja zobowiązań w zakresie redukcji emisji (scenariusz z dodatkowymi środkami)

Aby przedstawić prognozowaną realizację zobowiązań w zakresie redukcji emisji w ramach scenariusza z dodatkowymi środkami, w treści tej sekcji na poziomie programu należy podać następujące informacje:

- krajowe zobowiązania w zakresie redukcji emisji (wskazane w dyrektywie);
- emisje (w kt) dla roku odniesienia 2005 oraz prognozowane emisje na lata 2020, 2025 i 2030;
- prognozowane postępy wyrażone jako odsetek emisji z roku odniesienia w celu porównania ich z zobowiązaniami w zakresie redukcji emisji;
- w stosownych przypadkach, tj. jeżeli ścieżka redukcji emisji jest wyraźnie nieliniowa – uzasadnienie, że jest to efektywniejsze pod względem technicznym lub gospodarczym, nie wpłynie to negatywnie na realizację żadnego ze zobowiązań w zakresie redukcji emisji w 2030 r., a w 2025 r. ścieżka ta zbiegnie się ze ścieżką liniową;
- podsumowanie stosowania elastycznego podejścia – w stosownych przypadkach, tj. o ile takie podejście zostało zastosowane.

Treść nieobowiązkowa

Prognozowana poprawa jakości powietrza (z dodatkowymi środkami)

Prognozowane skutki dla środowiska (z dodatkowymi środkami)

(32) https://www.rivm.nl/media/documenten/cce/manual/Manual_UBA_Texte.pdf

3. MONITOROWANIE POSTĘPÓW WE WDRAŻANIU POLITYK I ŚRODKÓW ORAZ KRAJOWY PROGRAM OGRANICZANIA ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA

Monitorowanie postępów we wdrażaniu należy traktować jako część struktury i dalszego wdrażania dodatkowych polityk i środków oraz KPOZP w ogóle. W niniejszych wytycznych skupiono się na procesie opracowywania wstępnego KPOZP, w związku z czym proces monitorowania opisano w tym kontekście jako część ciągłego cyklu. Uznaje się, że monitorowanie wstępnego KPOZP zapewni podstawę do opracowania późniejszych aktualizacji KPOZP, jeżeli okoliczności się zmienią, a korekty okażą się niezbędne. W dokumencie tym nie przedstawiono jednak wskazówek na temat przeprowadzania tego procesu.

Wskazówki na temat zasad i wskaźników monitorowania do celów wdrażania polityk z uwzględnieniem kształtowania polityki na szczeblu UE można jednak odnaleźć w narzędziu nr 35 ⁽³³⁾ opracowanego przez Komisję Zestawu instrumentów służących lepszemu stanowiению prawa, mimo że nie jest on skierowany bezpośrednio do państw członkowskich. Niektóre elementy zestawu mogą ułatwić państwom członkowskim opracowanie zasad i wskaźników monitorowania do celów ich wstępnych KPOZP. Monitorowanie wdrażania KPOZP powinno stanowić integralną część wstępnego programu. Ponadto państwa członkowskie powinny zaplanować warunki oceny w odniesieniu do poszczególnych polityk i środków, aby określić, czy cele osiągnięto w sposób skuteczny i efektywny na szczeblu polityk i środków, oraz zidentyfikować przyczyny powodzenia lub porażki danej polityki lub środka.

Metody określania postępów w ramach bieżących polityk i środków opisano w sekcji 2.4. Uznaje się, że w przypadku przyjętych środków (scenariusz ze środkami) ilość danych na temat dotychczasowych postępów we wdrażaniu może być nadal ograniczona. Opracowując KPOZP, państwa członkowskie muszą zapewnić, by postępy we wdrażaniu zarówno KPOZP jako całości, jak i poszczególnych dodatkowych polityk i środków, były monitorowane poprzez ciągłe i systematyczne gromadzenie danych. W stosownych przypadkach należy określić cele średnioterminowe, aby zapewnić wczesne wykrycie wszelkich problemów we wdrażaniu i stosowaniu KPOZP oraz polityk i środków. W przypadku KPOZP jako całości postępy należy monitorować w związku ze ścieżką redukcji emisji wskazaną we wstępnym KPOZP.

KPOZP i poszczególne polityki i środki należy monitorować przez cały cykl ich życia i na właściwych szczeblach wdrażania (tj. na szczeblu krajowym/regionalnym/lokalnym):

- **wdrażanie:** uwzględnianie polityk i środków w aktach prawnych, planach i programach na szczeblu lokalnym, regionalnym lub krajowym zgodnie z KPOZP,
- **stosowanie:** monitorowanie postępów w stosowaniu polityk i środków pod względem ich wstępnych celów. Taki proces należy uzupełnić monitorowaniem poszczególnych wskaźników opisanych poniżej,
- **przestrzeganie i egzekwowanie:** monitorowanie poszczególnych działań podejmowanych przez podmioty gospodarcze, organy i agencje, monitorowanie wszelkich przeprowadzonych inspekcji i podjętych działań na rzecz egzekwowania.

Monitorując postępy we wdrażaniu KPOZP i dodatkowych polityk i środków, należy zastosować zestaw wskaźników określonych na szczeblu programu i na szczeblu poszczególnych polityk i środków.

Określając wskaźniki dla KPOZP i poszczególnych polityk i środków, państwa członkowskie powinny zapewnić, by były one zgodne z zasadą **RACER**, tj. by były **odpowiednie** (związane z celami KPOZP oraz polityk i środków), **akceptowane** (przez właściwe zainteresowane strony), **wiarygodne** (łatwe do zinterpretowania), **proste** (łatwe do monitorowania) i **miarodajne** (odporne na manipulację). Wskaźniki mogą mieć zarówno charakter ilościowy, jak i charakter jakościowy. Dokładny wybór wskaźników zależy od treści i ram administracyjnych, w których ustanowiono KPOZP i poszczególne polityki i środki. W przypadku polityk i środków, których celem jest bezpośrednia redukcja emisji, należy monitorować przynajmniej zmiany rocznych emisji i wkład w zmniejszenie stężeń z źródeł, których dana polityka lub środek dotyczy. Niektóre przykłady potencjalnych wskaźników przedstawiono w tabeli 2:

Tabela 2

Przykłady wskaźników służących monitorowaniu postępów we wdrażaniu i stosowaniu KPOZP i dodatkowych polityk i środków

Etap cyklu politycznego	Monitorowanie	KPOZP (wszystkie polityki i środki)	Poszczególne polityki i środki
Wdrażanie („wyniki”)	Wskaźniki dotyczą wyników wdrażania interwencji	Aktualizacja właściwych przepisów ustawowych i wykonawczych	Zmniejszona liczba kilometrów pokonywana pojazdami

⁽³³⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/tool_35_pl.htm

Etap cyklu politycznego	Monitorowanie	KPOZP (wszystkie polityki i środki)	Poszczególne polityki i środki
		Liczba jednostek samorządu terytorialnego, które zaktualizowały lokalne plany ochrony powietrza	Liczba pojazdów niskoemisyjnych w użyciu Liczba zakładów stosujących zaawansowany system redukcji emisji Liczba wymienionych kotłów centralnego ogrzewania Liczba domów, w których położono izolację
Stosowanie („wyniki i skutki”)	Wskaźniki dotyczące głównego celu interwencji	Redukcja odnotowywanych rocznych emisji na tle planowanej ścieżki redukcji emisji Ograniczenie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu	Roczne emisje ze źródła Wkład źródła w stężenia zanieczyszczeń w powietrzu

4. KONSULTACJE ZE SPOŁECZEŃSTWEM I WŁAŚCIWYMI ORGANAMI ORAZ KONSULTACJE TRANSGRANICZNE

Zob. art. 6 ust. 5 i 6

Zgodnie z dyrektywą 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady⁽³⁴⁾ przewidującą udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska państwa członkowskie powinny zasięgnąć opinii społeczeństwa i właściwych organów w odniesieniu do projektu wstępnego KPOZP przed zakończeniem nad nim prac (art. 6 ust. 5 dyrektywy NEC). Dyrektywa 2003/35/WE została zmieniona w celu włączenia KPOZP państw członkowskich do kategorii odpowiednich planów i programów, o których mowa w załączniku I do tej dyrektywy. W stosownych przypadkach należy przeprowadzić konsultacje transgraniczne (art. 6 ust. 6 dyrektywy NEC).

Proces konsultacji należy zaprojektować tak, aby zapewnić, by organy publiczne i odnośne organy otrzymały wcześniej rzeczywistą możliwość uczestnictwa we wszystkich elementach procesu opracowywania KPOZP i istotnych aktualizacji (art. 6 ust. 5 dyrektywy NEC). W motywie 26 stwierdzono, że konsultacje należy przeprowadzać „w czasie, gdy pozostają otwarte wszystkie warianty dotyczące strategii i środków” oraz przed zakończeniem prac, czyli w momencie procesu, w którym nadal można zmienić treść planów, opierając się na odpowiedziach udzielonych przez właściwe organy publiczne i właściwe odnośne organy w ramach konsultacji. Zgodnie z dyrektywą pojęcie „społeczeństwa” obejmuje wszystkie zainteresowane strony – od przedstawicieli opinii publicznej do organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska i stowarzyszeń branżowych. Właściwymi odnośnymi organami są te organy o „szczególnej odpowiedzialności w dziedzinie środowiska w odniesieniu do zanieczyszczenia powietrza, jakości powietrza i zarządzania powietrzem na wszystkich poziomach”, a więc organy szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, których może dotyczyć wdrażanie KPOZP.

Wszystkie konsultacje, które przeprowadza się w trakcie opracowywania programu krajowego, należy dokumentować w możliwie największym zakresie. Oczekuje się, że państwa członkowskie będą przestrzegać swoich krajowych wytycznych dotyczących przeprowadzania konsultacji z zainteresowanymi stronami (o ile takie wytyczne istnieją).

Zgodnie z art. 2 ust. 5 dyrektywy 2003/35/WE ustanowiona w tym artykule procedura udziału społeczeństwa **nie ma zastosowania** do planów i programów, dla których procedura udziału społeczeństwa przeprowadzana jest zgodnie z dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko⁽³⁵⁾ („dyrektywa SOOŚ”).

Dyrektywa SOOŚ ma zastosowanie zgodnie z własnymi przepisami, a państwa członkowskie muszą stosownie oceniać swoje KPOZP. Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) na mocy dyrektywy SOOŚ należy przeprowadzać w odniesieniu do tych KPOZP, które spełniają **wszystkie cztery** kryteria wymienione w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 2 dyrektywy SOOŚ, tj. w przypadku takich planów lub programów, które:

- (i) są przygotowywane lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym;
- (ii) są wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne;

⁽³⁴⁾ Dz.U. L 156 z 25.6.2003, s. 17, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32003L0035>

⁽³⁵⁾ Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=15253338019455&uri=CELEX:32001L0042>

- (iii) są przygotowywane dla dowolnego sektora wymienionego w art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ; oraz
- (iv) ustalają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycje, dotyczące projektów wymienionych w załącznikach I i II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko ⁽³⁶⁾ („dyrektywa OOŚ”).

SOOŚ należy przeprowadzać w trakcie opracowywania KPOZP i przed ich przyjęciem. W przypadku niewielkich zmian w planach i programach, które poddano SOOŚ, ocena wpływu na środowisko jest wymagana jedynie wtedy, gdy państwo członkowskie stwierdzi, że potencjalnie mogą one wywierać znaczący wpływ na środowisko.

Konsultacje transgraniczne

W trakcie opracowywania projektu KPOZP konieczne może się okazać przeprowadzenie konsultacji transgranicznych (art. 6 ust. 6). Jest to konieczne na przykład wtedy, gdy wyraźnie stwierdzono, że istniejące źródła zanieczyszczeń powodują problemy transgraniczne dotyczące konkretnych obszarów na terytorium innego państwa członkowskiego, na przykład skoncentrowanie produkcji energii, ciężkiego przemysłu lub obszarów miejskich (i związanego z tym ruchu) w pobliżu granicy. W takim wypadku podczas rozważania dodatkowych polityk i środków w ramach dyrektywy NEC należy uwzględnić właściwe skutki transgraniczne; konieczne może być także podjęcie wspólnych działań z sąsiednimi państwami członkowskimi i państwami trzecimi.

Jeżeli zastosowanie ma dyrektywa SOOŚ, państwa członkowskie powinny przystąpić do konsultacji transgranicznych przed przyjęciem programu, o ile wdrożenie ich KPOZP może mieć znaczący wpływ na środowisko w innym państwie członkowskim lub o ile zażąda tego państwo członkowskie, które potencjalnie może być znacząco zagrożone (art. 7 dyrektywy SOOŚ).

Celem jest ułatwienie transgranicznej współpracy w zarządzaniu jakością powietrza jako wspólnego zasobu, przy zapewnieniu forum komunikacji ⁽³⁷⁾.

W dyrektywie w sprawie jakości powietrza poświęcono szczególną uwagę transgraniczności PM i O₃. Zgodnie z dyrektywą w sprawie jakości powietrza państwa członkowskie mają obowiązek współpracować ze sobą, jeżeli zgłoszone zostaną przekroczenia spowodowane „transgranicznym przenoszeniem zanieczyszczeń lub ich prekursorów”, i, „w stosownych przypadkach, określają wspólne działania” (art. 25 dyrektywy w sprawie jakości powietrza).

Odniesienie do konsultacji w KPOZP

W KPOZP należy podać informacje na temat tego, gdzie można znaleźć pełne wyniki konsultacji (np. link do strony internetowej).

Rola zainteresowanych stron w identyfikacji i ocenie dodatkowych polityk i środków

Identyfikując i oceniając potencjalne środki, organy odpowiedzialne za opracowanie KPOZP powinny konsultować się z innymi właściwymi departamentami i agencjami rządowymi (np. organami odpowiedzialnymi za regulację poszczególnych źródeł emisji) oraz z innymi zainteresowanymi stronami, które mogłyby posiadać informacje na temat bieżących i potencjalnych przyszłych środków możliwych do zastosowania. Przykłady rodzajów informacji, o które można się zwrócić, przedstawiono poniżej.

Grupa zainteresowanych stron	Identyfikacja polityk i środków	Ocena polityki i środka
Inne departamenty i agencje rządowe	Rodzaje instrumentów politycznych, które sprawdziły się w odnośnych obszarach polityki/sektorach Priorytety w innych obszarach polityki (aby ułatwić osiągnięcie spójności z istniejącymi planami i programami) Informacje na temat potencjalnych przyszłych środków, których przyjęcie już zaplanowano	Ogólna wykonalność wdrażania Szczegół, na którym można wdrożyć środek Źródła finansowania Egzekwowanie
Organy regionalne i lokalne	Dotychczasowe doświadczenie we wdrażaniu Obecnie wdrażane środki	

⁽³⁶⁾ Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1.

⁽³⁷⁾ Zob. np. konsultacje transgraniczne przeprowadzone przez Chorwację z udziałem Włoch na temat planu gospodarowania wodami w dorzeczu: <http://www.va.minambiente.it/en-GB/Oggetti/Documentazione/1607/2691>

Grupa zainteresowanych stron	Identyfikacja polityk i środków	Ocena polityki i środka
Zainteresowane strony, których dotyczą skutki polityki i środka/użytkownicy końcowi (np. branża, organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszarów śródmiejskich)	Dotychczasowe doświadczenie we wdrażaniu Obecnie wdrażane środki	Wykonalność środków (tj. spójność z bieżącymi środkami, ograniczenia techniczne) Przewidywane koszty i skuteczność środka Przyjęcie środka (powiązane z akceptacją) Data, w której prawdopodobnie osiągnięta zostanie redukcja emisji

5. ROZPOWSZECHNIANIE INFORMACJI NA TEMAT KPOZP

Zob. art. 14 ust. 1.

Państwa członkowskie muszą aktywnie i systematycznie podawać do wiadomości publicznej informacje na temat swoich KPOZP, publikując je na ogólnie dostępnej stronie internetowej (art. 14 ust. 1). Przestrzegając wymogów określonych w Konwencji EKG ONZ o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (konwencja z Aarhus), państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić publiczny dostęp do informacji dotyczących środowiska (dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady) ⁽³⁸⁾.

Na mocy dyrektywy państwa członkowskie mają również obowiązek rozpowszechniać zbiory danych i informacje zgłaszane na mocy art. 10, publikując je na ogólnie dostępnej stronie internetowej. Aby ułatwić korzystanie ze wszystkich informacji zgłaszanych na mocy dyrektywy, państwa członkowskie powinny rozważyć umieszczenie w KPOZP linków do wszystkich zbiorów danych i sprawozdań sporządzanych równoległe do KPOZP, w tym linki do:

- krajowych bilansów emisji, w tym – w stosownych przypadkach – skorygowanych bilansów emisji,
- krajowych prognoz emisji,
- raportu metodycznego IIR, oraz
- dodatkowych sprawozdań i informacji przekazywanych Komisji zgodnie z art. 10, w tym na temat położenia miejsc monitorowania i powiązanych wskaźników do celów monitorowania wpływu zanieczyszczenia powietrza na ekosystemy, a następnie danych z monitorowania.

Dodatkowe zalecenia dotyczące najlepszych praktyk:

- aby usprawnić rozpowszechnianie KPOZP, należy sporządzić plan komunikacji. Można w nim na przykład wskazać docelowych odbiorców KPOZP (określając główne organy, agencje, miasta lub instytucje badawcze) oraz wykaz kontaktów do mediów i harmonogram wydawania komunikatów prasowych na temat KPOZP. Można w nim również przedstawić wskaźniki do celów określania poziomu zaangażowania społeczeństwa w kwestie KPOZP (np. określenie docelowej liczby odwiedzin na stronie),
- warto publikować niespecjalistyczne podsumowania skierowane do opinii publicznej, aby wyjaśnić cel KPOZP i jego treść.

6. ZAŁĄCZNIK: ZESTAW NARZĘDZI, KTÓREGO CELEM JEST POMOC W ANALIZIE I WYBORZE DODATKOWYCH POLITYK I ŚRODKÓW

W niniejszym załączniku wskazano przykłady metod analitycznych i wyników sprawozdawczości, aby ułatwić analizie i wybór dodatkowych polityk i środków. W głównej części wytycznych znajdują się odniesienia do odpowiednich sekcji.

6.1. Podsumowanie oceny skutków środków wdrażanych w przeszłości, środków bieżących i planowanych w obszarze jakości powietrza

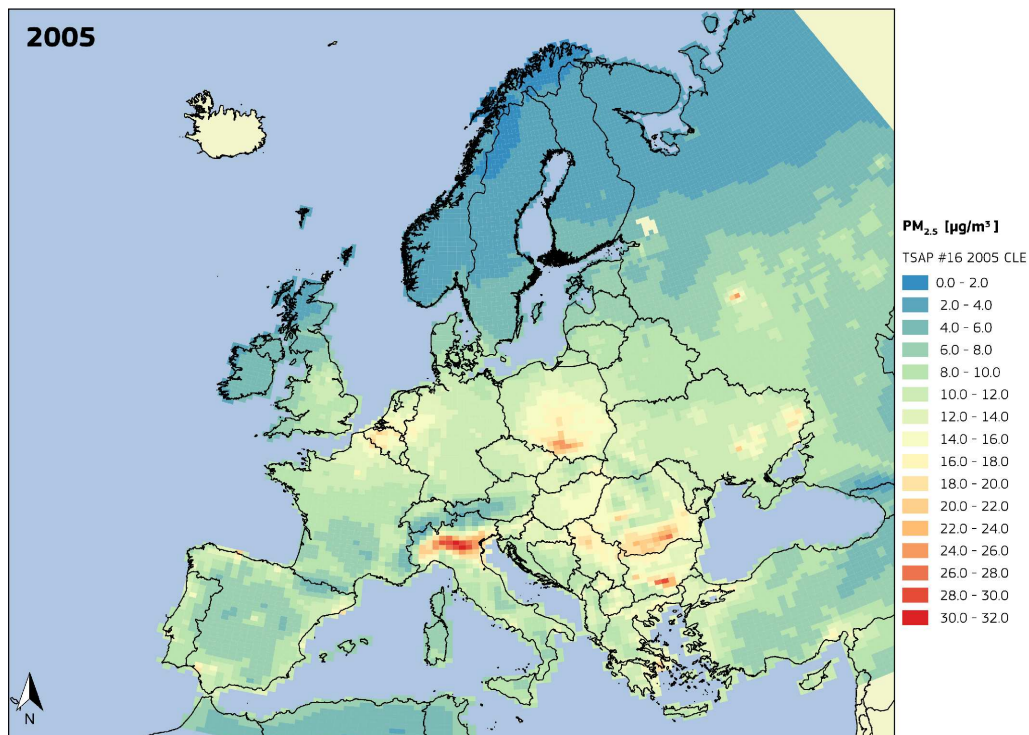
Podczas przedstawiania skutków KPOZP w obszarze jakości powietrza i środowiska za najlepszą praktykę uważa się ujęcie następujących elementów. Aby uniknąć powtórzeń we wstępnym KPOZP, zaleca się w miarę możliwości przedstawić dane prognozowane wraz z danymi historycznymi. Poniżej przedstawiono przykłady dowodów, które należy uwzględnić.

— **Następujące informacje dotyczące roku odniesienia (2005) i ostatniego roku sprawozdawczego:**

- mapy przedstawiające aktualne stężenie zanieczyszczeń w powietrzu co najmniej w odniesieniu do następujących substancji zanieczyszczających: NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} i O₃ oraz innych zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza i które sprawiają państwom członkowskim poważne problemy. Na poniższym przykładzie przedstawiono średnie roczne stężenie PM_{2,5} w UE w latach 2005 i 2015 (zob. rys. 3 i 4). Poniższe przykłady dotyczą całej UE, ale w KPOZP należy podać wyłącznie informacje na poziomie państw członkowskich.

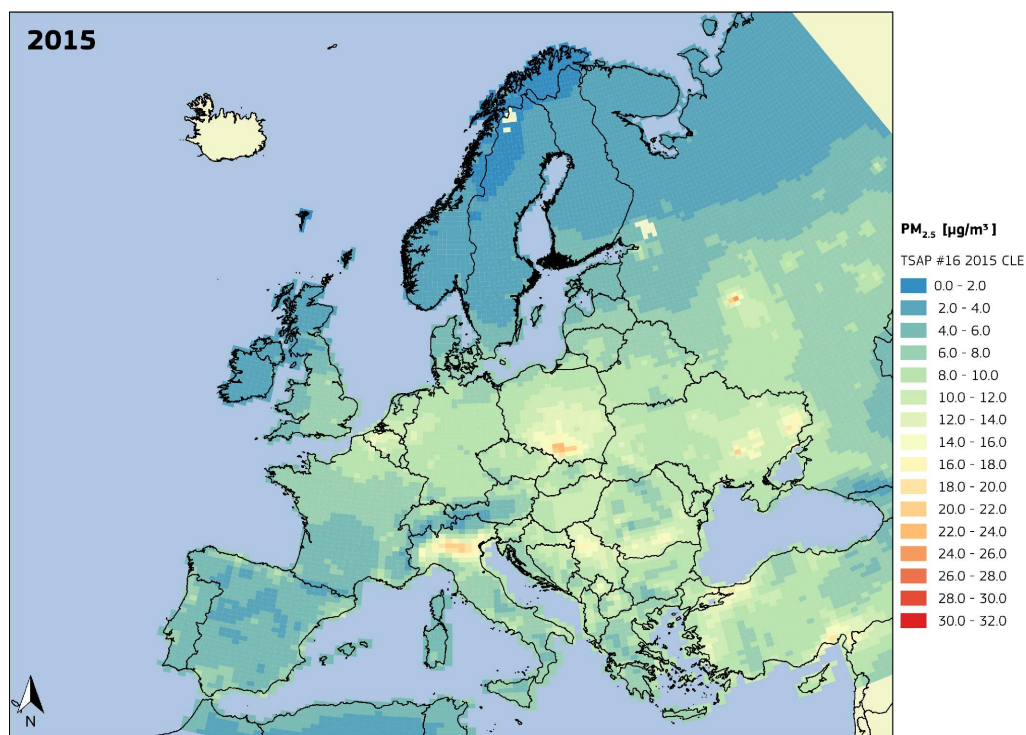
⁽³⁸⁾ Dz.U. L 41 z 14.2.2003, s. 26, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32003L0004>

Rysunek 3

Średnie roczne stężenie PM_{2,5} w 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

Rysunek 4

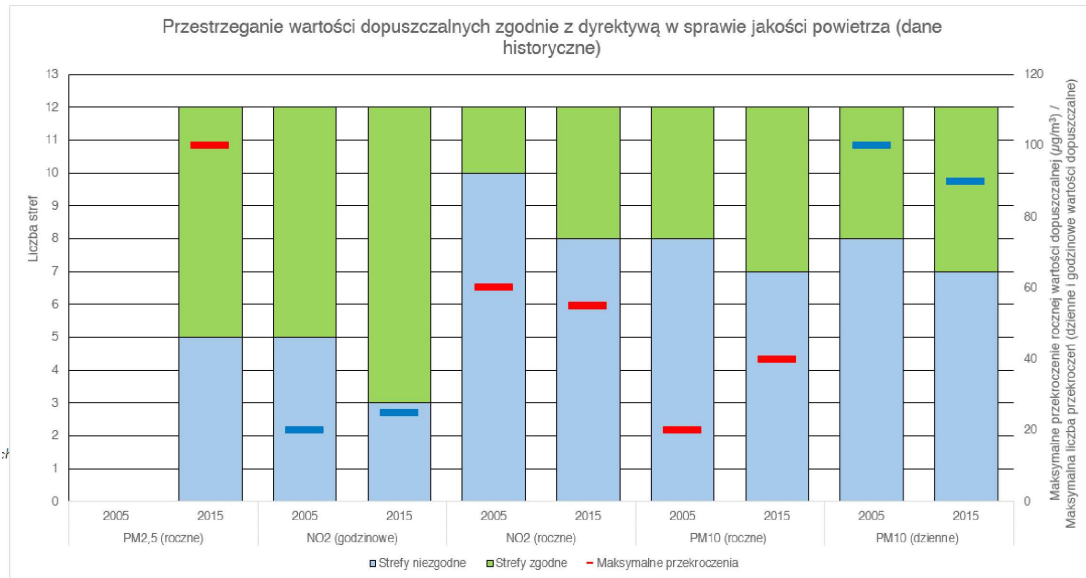
Średnie roczne stężenie PM_{2,5} w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

- histogram przedstawiający liczbę stref niezgodnych i maksymalne przekroczenie na szczeblu krajowym wartości dopuszczalnych NO_2 , PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$ i O_3 oraz innych zanieczyszczeń, o których mowa w dyrektywie w sprawie jakości powietrza i które sprawiają państwom członkowskim poważne problemy. Jeżeli chodzi o strefy niezgodne, należy uwzględnić całkowitą liczbę stref jako punkt odniesienia. Przykład przedstawiono poniżej:

Rysunek 5

Liczba stref niezgodnych i maksymalnych przekroczeń

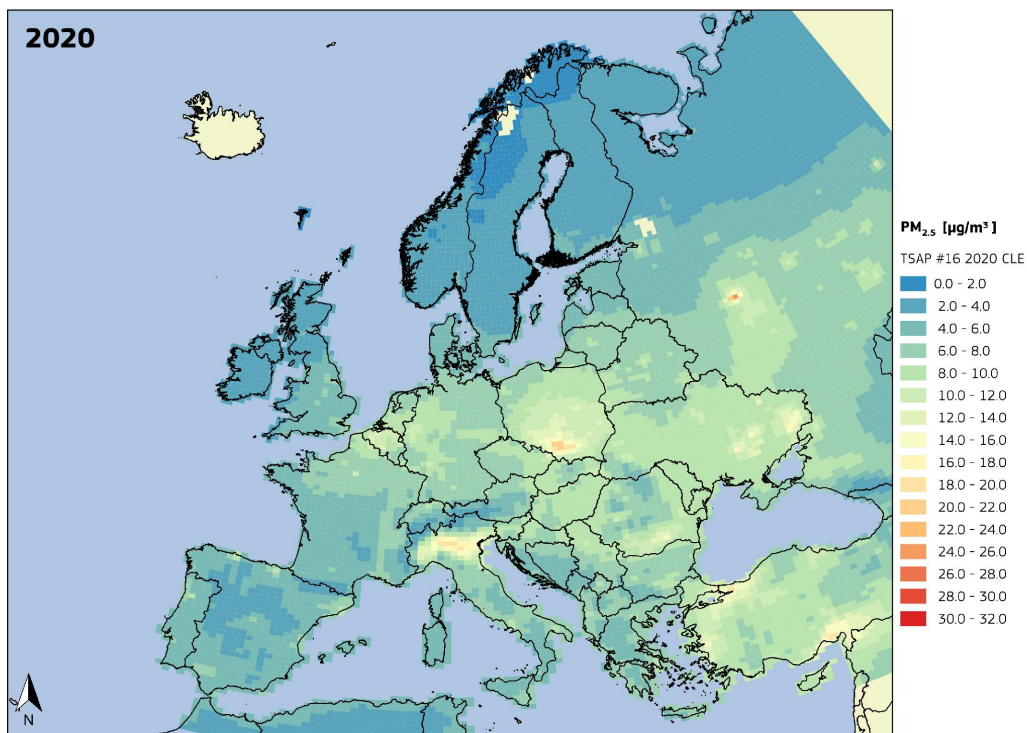

Uwaga: Na osi dodatkowej powyższego wykresu przedstawiono maksymalne przekroczenia rocznych wartości dopuszczalnych (w kolorze czerwonym) oraz dziennych i godzinowych wartości dopuszczalnych (w kolorze niebieskim). Aby rysunek był czytelny, maksymalne stężenia i liczba przekroczeń muszą należeć do tego samego rzędu wielkości.

- **Następujące informacje na potrzeby scenariusza ze środkami dotyczące lat 2020, 2025 i 2030, w odniesieniu do każdego z wymienionych powyżej zanieczyszczeń:**
 - mapy prognozowanych stężeń w scenariuszu ze środkami. Na poniższym przykładzie przedstawiono prognozowane średnie roczne stężenia $\text{PM}_{2,5}$ w całej UE w latach 2020, 2025 i 2030 (zob. rys. 6, 7 i 8). W KPOZP należy podać jedynie informacje na poziomie państw członkowskich.

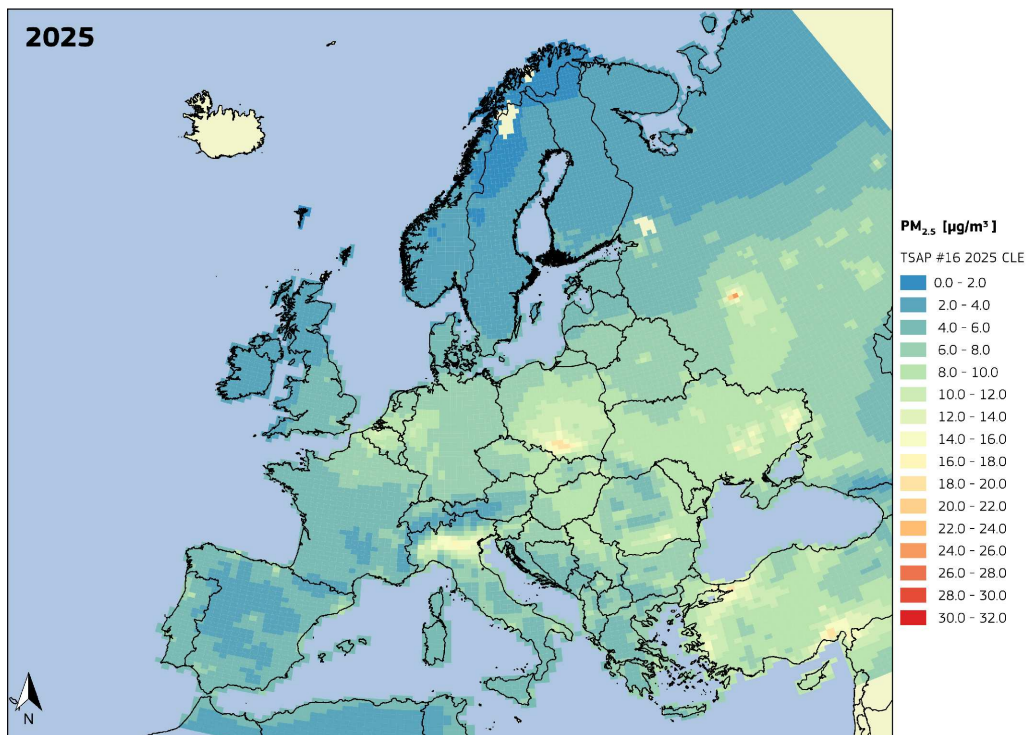
Rysunek 6

Prognozowane średnie roczne stężenia $\text{PM}_{2,5}$ w 2020 r. w scenariuszu ze środkami

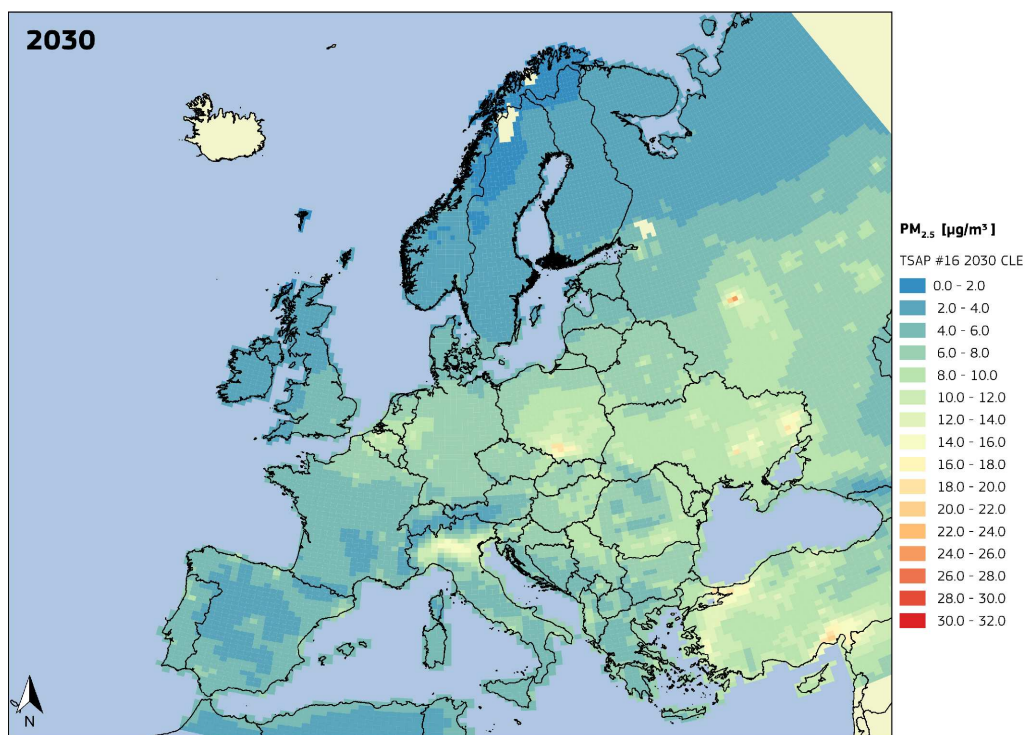
Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

Rysunek 7

Prognozowane średnie roczne stężenia $PM_{2.5}$ w 2025 r. w scenariuszu ze środkami

Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

Rysunek 8

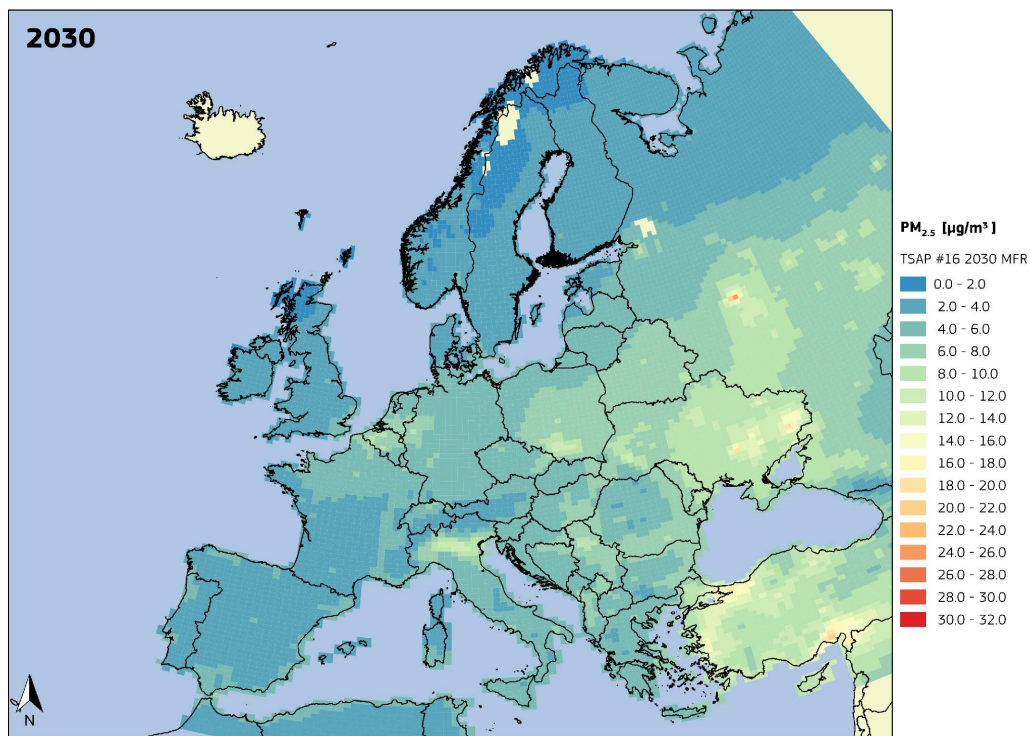
Prognozowane średnie roczne stężenia $PM_{2.5}$ w 2030 r. w scenariuszu ze środkami

Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

- histogram przedstawiający prognozowane zmiany liczby stref niezgodnych. Informacje dotyczące maksymalnego przekroczenia na szczeblu krajowym i wskaźnika średniego narażenia w scenariuszu ze środkami (zob. rys. 10 poniżej).
- **Następujące informacje na potrzeby scenariusza z dodatkowymi środkami dotyczące lat 2020, 2025 i 2030, w odniesieniu do każdego z wymienionych powyżej zanieczyszczeń:**
 - mapy przedstawiające prognozowaną różnicę stężeń w porównaniu ze stężeniami w przypadku wdrożenia scenariusza ze środkami. Na poniższym przykładzie przedstawiono prognozowane średnie roczne stężenia $PM_{2,5}$ w całej UE w 2030 r. (zob. rys. 9). W KPOZP należy podać jedynie informacje na poziomie państw członkowskich.

Rysunek 9

Prognozowane średnie roczne stężenia $PM_{2,5}$ w 2030 r. w scenariuszu z dodatkowymi środkami

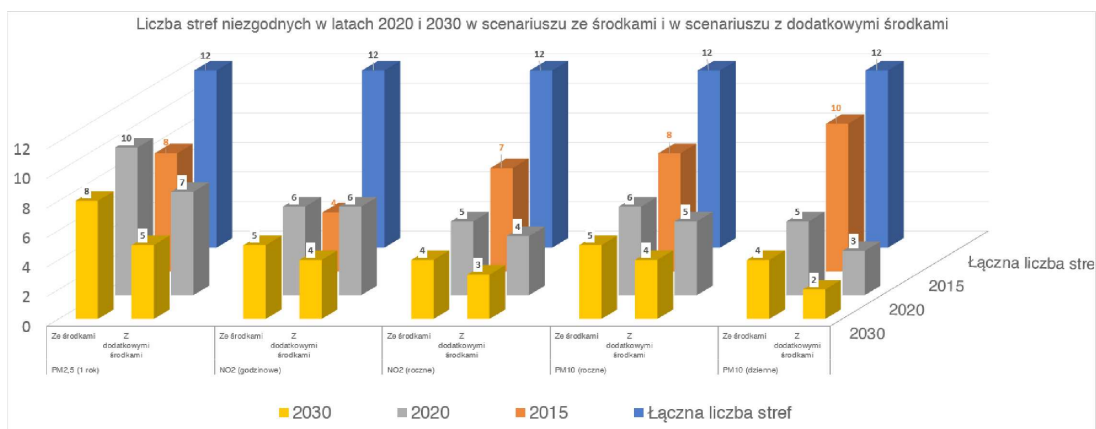

Źródło: Opracowanie własne (dane ze sprawozdania w sprawie strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza nr 16).

- histogram przedstawiający prognozowaną różnicę liczby stref niezgodnych, zestawiający prognozy uwzględniające wdrożenie scenariusza ze środkami z prognozami uwzględniającymi wdrożenie scenariusza z dodatkowymi środkami. Jeżeli chodzi o strefy niezgodne, należy uwzględnić całkowitą liczbę stref jako punkt odniesienia. Poniżej przedstawiono przykładowy histogram (rys. 10);
- tabela lub rysunek przedstawiający maksymalne przekroczenia (stężenia maksymalne lub liczbę przekroczeń) wartości dopuszczalnych prognozowanych w scenariuszu z dodatkowymi środkami.

Rysunek 10

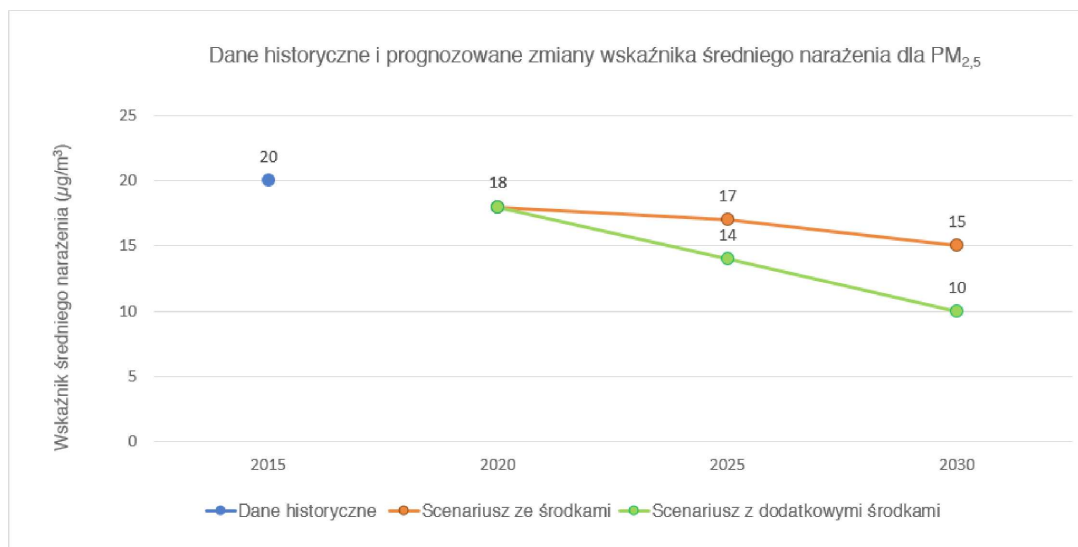
Liczba stref niezgodnych w latach 2020 i 2030 w scenariuszu ze środkami i w scenariuszu z dodatkowymi środkami

— Na poniższym przykładowym wykresie zestawiono prognozy wskaźnika średniego narażenia dla $PM_{2,5}$ oraz wartości wskaźnika średniego narażenia przewidywanego w scenariuszu ze środkami i w scenariuszu z dodatkowymi środkami ⁽³⁹⁾.

Rysunek 11

Dane historyczne i prognozowane zmiany wskaźnika średniego narażenia dla $PM_{2,5}$

6.2. (Niewyczerpujące) przykłady polityk i środków ukierunkowanych na źródło emisji lub konkretny sektor

Sektor	Możliwe polityki i środki
Wytwarzanie energii	<ul style="list-style-type: none"> — Technologie ograniczania emisji (modernizacja istniejących lub wdrażanie nowych) — Wprowadzenie dopuszczalnych wielkości emisji, które są bardziej rygorystyczne niż wartości wymagane w ramach obowiązujących przepisów (np. w IED)

⁽³⁹⁾ Dla roku odniesienia 2005 nie zgłoszono wskaźnika średniego narażenia. Dlatego też informacje te należy przedstawić wyłącznie dla ostatniego roku sprawozdawczego, chyba że dane państwo członkowskie chce obliczyć wartość wskaźnika średniego narażenia w 2005 r. w trybie *ex post*.

Sektor	Możliwe polityki i środki
	<ul style="list-style-type: none"> — Przystawienie się na inne paliwo — Zachęcanie do produkcji energii z niepalnych źródeł odnawialnych — Środki na rzecz efektywności energetycznej — Normy jakości paliwa
Procesy przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> — Technologie ograniczania emisji (modernizacja istniejących lub wdrażanie nowych) — Wprowadzenie dopuszczalnych wielkości emisji, które są bardziej rygorystyczne niż wartości wymagane w ramach obowiązujących przepisów (np. w IED) — Przystawienie się na inne paliwo — Środki na rzecz efektywności energetycznej — Normy jakości paliwa
Wykorzystanie rozpuszczalników i produktów, emisje niezorganizowane	<ul style="list-style-type: none"> — Kontrola wykorzystania rozpuszczalników — Zmiana składu produktów — Zastępowanie produktów — Środki związane z udzielaniem zamówień publicznych (np. oznakowanie drogowe oparte na wodzie) — Środki na rzecz podniesienia jakości informacji na temat wykorzystywania rozpuszczalników i produktów i ich emisji niezorganizowanych oraz na rzecz poprawy dostępności tych informacji dla użytkowników
Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> — W części B załącznika III do dyrektywy znajduje się wykaz środków, które należy obowiązkowo lub można opcjonalnie uwzględnić w KPOZP — Środki przynoszące dodatkowe korzyści w zakresie jakości powietrza i zmiany klimatu, takie jak: najlepsze praktyki w obszarze rolnictwa precyzyjnego i instalacji biogazowych, ekstensywny wypas na użytkach zielonych, rolnictwo ekologiczne
Odpady	<ul style="list-style-type: none"> — Optymalizacja usług zbierania odpadów, wyposażenie zakładów przetwarzania odpadów w urządzenia redukujące emisje — Środki na rzecz ograniczania opadów, a w szczególności odpadów ulegających biodegradacji, takich jak odpady spożywcze
Transport (drogowy/inny niż drogowy)	<ul style="list-style-type: none"> — Realizacja kompleksowych planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez miasta i odpowiednich krajowych ram (finansowych, legislacyjnych) — Wyposażenie ograniczające emisję (wymiana filtrów) — Specjalne podatki od transportu drogowego lub konkretnych rodzajów paliwa — Inwestycje w infrastrukturę niskoemisyjnego transportu publicznego, pojazdy w nim wykorzystywane i jego zakres — Propagowanie systemu wspólnego użytkowania samochodów osobowych i ekologicznego stylu jazdy — Propagowanie pojazdów napędzanych paliwem zeroemisyjnym, niskoemisyjnym i alternatywnym oraz inwestycje w odpowiednią infrastrukturę (punkty ładowania) — Pobieranie opłat z tytułu zatorów komunikacyjnych/wprowadzenie strefy niskiej emisji — Propagowanie aktywnej mobilności (jazda na rowerze, chodzenie pieszo) — Subsydiowanie programów złomowania pojazdów – zachęcanie do wymieniania floty — Lepsze egzekwowanie obowiązujących norm emisji (np. dzięki ulepszonej kontroli zgodności pojazdów silnikowych z przepisami) — Wprowadzenie środków uspokojenia ruchu i ograniczania prędkości (np. strefy ograniczenia prędkości do 30 km/h)

Sektor	Możliwe polityki i środki
Spalanie domowe	<ul style="list-style-type: none"> — Środki na rzecz efektywności energetycznej (np. izolacja) — Wymogi dotyczące minimalnej jakości paliwa (w przypadku olejów opałowych lub drewna i innych rodzajów biomasy) — Zachęcanie do przestawienia się na inne paliwo, specjalne podatki od najbardziej zanieczyszczających rodzajów paliwa — Modernizacja wyposażenia (subsydia), np. programy wymiany pieców/kotłów (na węgiel/drewno) — Lepsze egzekwowanie obowiązujących norm emisji dotyczących domowych kotłów (np. dzięki lepszemu nadzorowi nad rynkiem domowych kotłów) — Udostępnianie informacji i budowanie zdolności (np. zwiększanie świadomości na temat jakości powietrza, wpływu ogrzewania domów, rodzajów domowego wyposażenia grzewczego i efektywnej eksploatacji)

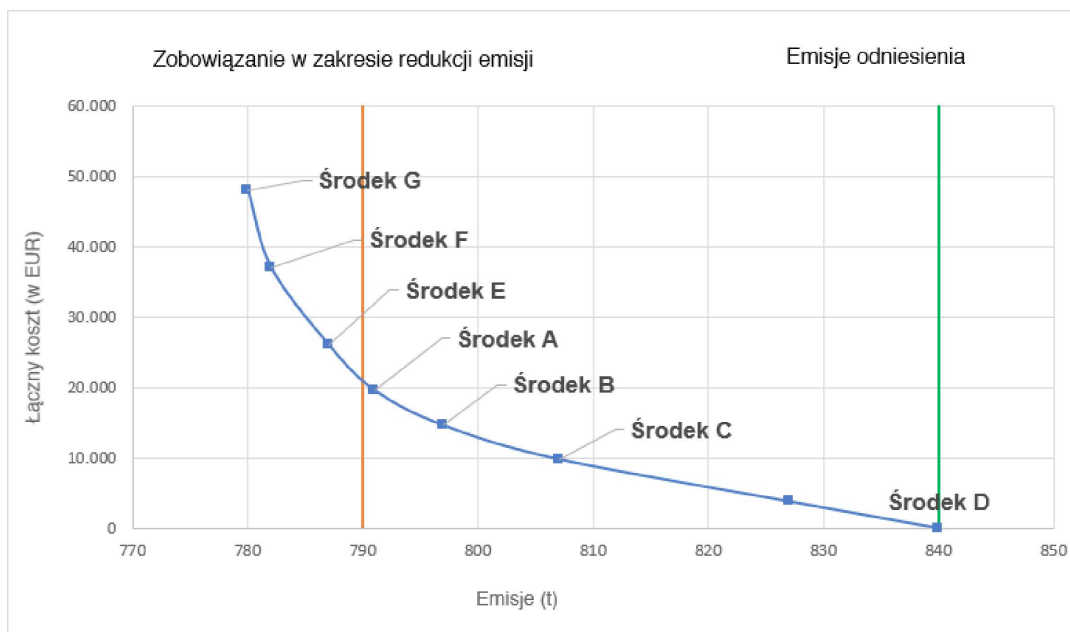
Źródło: Opracowano na podstawie Multi-pollutant Measures Database, Diegmann i in. (2014), RAC Foundation (2014), Evaluation of 2006 National Programmes under NEC Directive, EC Catalogue of Air Quality Measures.

6.3. Przykłady metod analitycznych do celów określenia dodatkowych polityk i środków, które są konieczne, aby spełnić zobowiązania w zakresie redukcji emisji

Analiza przy minimalizacji kosztów (ang. Least Cost Analysis)/analiza kosztów i wyników – metody te służą do analizy polityk i środków pod kątem wyboru alternatywnych sposobów osiągnięcia celu, które pociągają za sobą najniższy koszt netto. Analiza przy minimalizacji kosztów oraz analiza kosztów i wyników są w kontekście dyrektywy NEC odpowiednie, ponieważ korzyści (wyrażone jako redukcja zanieczyszczenia w tonach) są ustalone na poziomie zobowiązania w zakresie redukcji emisji w odniesieniu do każdego zanieczyszczenia. Skalę kosztów polityk i środków można określić jakościowo (bardzo wysoka, wysoka, średnia, niska, bardzo niska względem pozostałych środków) lub ilościowo (pieniężnie). Jak przedstawiono na poniższym przykładzie, analizę przy minimalizacji kosztów można przeprowadzić za pomocą krzywych kosztów redukcji emisji.

Przykład: ocena środków z wykorzystaniem analizy kosztów i wyników w odniesieniu do przykładowego zanieczyszczenia. W przykładzie tym prognozuje się, że emisje w 2030 r. w scenariuszu ze środkami wyniosą 840 t, a emisje związane ze zobowiązaniem w zakresie redukcji emisji w ramach dyrektywy NEC wyniosą 790 t. Aby osiągnąć redukcję na poziomie minimum 50 t i tym samym zagwarantować przestrzeganie przepisów, należy zatem wprowadzić dodatkowe polityki i środki.

Środek	Redukcja emisji (w tonach)	Koszt (w EUR)	Oplacalność (EUR za tonę)
Środek A	6	5 000	833
Środek B	10	4 800	480
Środek C	20	6 000	300
Środek D	13	3 800	292
Środek E	4	6 500	1 625
Środek F	5	11 000	2 200
Środek G	2	11 000	5 500

W powyższym przykładzie do osiągnięcia pułapu kosztów całkowitych na poziomie 30 000 EUR wybrane zostałyby środki D, C, B, A i E, a środek F nie byłby już brany pod uwagę, ponieważ charakteryzuje się wyższym kosztem redukcji tony emisji. Łączny koszt można obniżyć, jeżeli środek E zostanie wprowadzony tylko częściowo (jedynie do poziomu redukcji emisji wymaganego w dyrektywie NEC, jeżeli jest to możliwe).

Trudność w stosowaniu tego podejścia polega na tym, że nie pozwala ono uwzględnić wpływu polityk i środków na grupy zanieczyszczeń, chyba że zostanie zastosowane podejście oparte na optymalizacji (podobne do podejścia stosowanego w modelu GAINS) lub sekwencjonowanie zanieczyszczeń. Podejście oparte na optymalizacji służy znalezieniu najmniej kosztownego rozwiązania w celu wypełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji dotyczących wszystkich zanieczyszczeń, ale jego wdrożenie wymaga specjalnego modelu. Sekwencjonowanie zanieczyszczeń jest łatwiejsze – najpierw ocenia się polityki i środki, które redukują emisje jednego zanieczyszczenia. Następnie redukcje emisji innych zanieczyszczeń osiągnięte za pomocą danych polityk i środków ujmuje się ilościowo i odejmuje się je od prognoz dotyczących scenariusza ze środkami. Później ocenę polityk i środków przeprowadza się w odniesieniu do kolejnych zanieczyszczeń. Jest możliwe, że po wdrożeniu wszystkich polityk i środków dotyczących jednego zanieczyszczenia nie będzie potrzebne wdrażanie żadnych kolejnych polityk i środków dotyczących jednego lub większej liczby pozostałych zanieczyszczeń. Poniżej przedstawiono różne kryteria, którymi można kierować się przy wyborze pierwszego zanieczyszczenia poddanego ocenie:

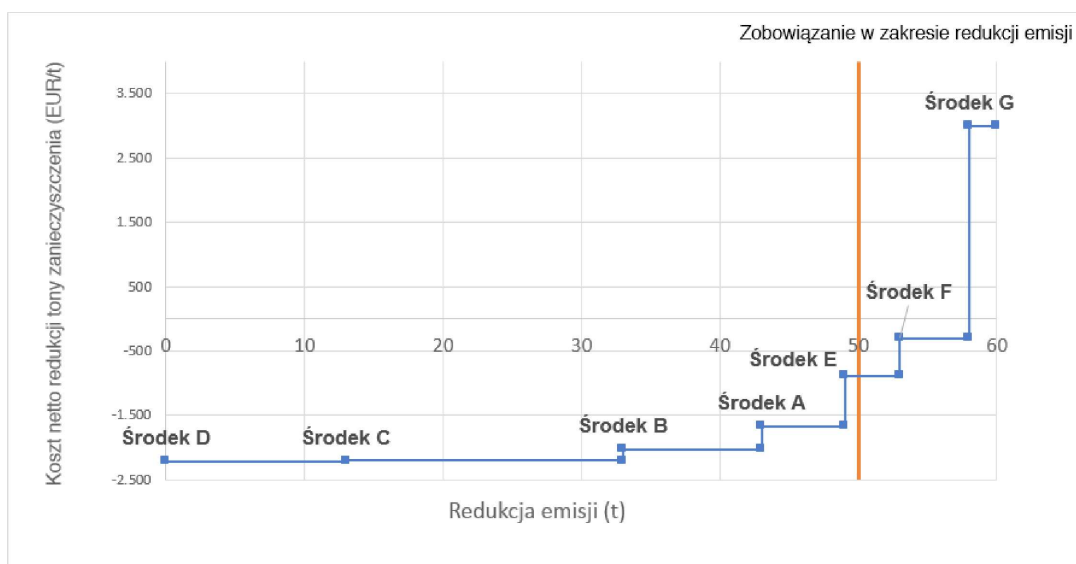
- priorytetowe traktowanie zanieczyszczenia, którego zawartość najbardziej odbiega od wartości zobowiązania w zakresie redukcji emisji,
- wybranie zanieczyszczenia, w przypadku którego istnieje największe prawdopodobieństwo, że powiązane polityki i środki wpłyną korzystnie również na inne zanieczyszczenia. Na przykład polityki i środki służące do redukcji emisji SO_2 najprawdopodobniej będą miały największy wpływ na emisje cząstek stałych,
- wybranie w pierwszej kolejności polityk i środków związanych z tymi zanieczyszczeniami, które przekraczają również wartości dopuszczalne określone w dyrektywie w sprawie jakości powietrza, takie jak NO_x lub cząstki stałe.

Ocena kosztów i korzyści – metoda zalecana w sytuacji, gdy można określić wartość pieniężną najważniejszych korzyści bezpośrednich i kosztów bezpośrednich. Jednym ze sposobów włączenia analizy kosztów i korzyści do oceny polityk i środków jest porównanie kosztu redukcji tony zanieczyszczenia w odniesieniu do każdej wskazanej polityki i środka z korzyścią z tytułu redukcji tony zanieczyszczenia, odpowiednio zdyskontowane w przyszłej perspektywie. Ten drugi element często wyraża się w wartościach pieniężnych za pomocą funkcji kosztów szkód. Jeżeli funkcje kosztów szkód wykorzysta się jedynie do określenia wartości pieniężnej korzyści, ocena kosztów i korzyści wskaże podobne wyniki co opisane powyżej metody analizy przy minimalizacji kosztów. Jeżeli jednak określono by również wartość pieniężną dalszych korzyści, wybór środków za pomocą oceny kosztów i korzyści oraz metody analizy przy minimalizacji kosztów wyglądałby inaczej. Państwa członkowskie mogą decydować o wyborze polityk i środków charakteryzujących się największymi korzyściami z tytułu redukcji tony zanieczyszczenia (lub najniższym kosztem netto redukcji tony zanieczyszczenia) aż do spełnienia zobowiązania w zakresie redukcji emisji.

Przykład: ocenę środków z wykorzystaniem oceny kosztów i korzyści można również zobrazować za pomocą krzywej krańcowego kosztu redukcji emisji (która stanowi iterację analizy kosztów i wyników, w ramach której uwzględnia się również korzyści osiągnięte dzięki danym środkom). W poniższym przykładzie spełnienie zobowiązania w zakresie

redukcji emisji wymaga od państwa członkowskiego zmniejszenia emisji zanieczyszczenia o 50 t poprzez wprowadzenie polityk i środków. Ocena środków polega na obliczeniu kosztu netto redukcji tony zanieczyszczenia poprzez odjęcie korzyści z tytułu redukcji emisji (wyrażonych ilościowo dzięki wykorzystaniu funkcji kosztów szkód zakładającej 2 500 EUR za tonę) od całkowitego kosztu środka oraz podzielenie wyniku przez redukcję emisji osiągniętą przy pomocy danego środka. Z krzywej kosztów wynika, że środki A–F charakteryzują się ujemnym kosztem netto (co oznacza, że w przypadku tych środków korzyści przeważają nad kosztami), podczas gdy środek G charakteryzuje się dodatnim kosztem netto (koszty tych środków są wyższe niż korzyści).

Środek	Redukcja emisji (w tonach)	Koszty (w EUR)	Korzyści (w EUR)	Koszt netto redukcji tony zanieczyszczenia (w EUR)
Środek A	6	5 000	15 000	– 1 667
Środek B	10	4 800	25 000	– 2 020
Środek C	20	6 000	50 000	– 2 200
Środek D	13	3 800	32 500	– 2 208
Środek E	4	6 500	10 000	– 875
Środek F	5	11 000	12 500	– 300
Środek G	2	11 000	5 000	3 000

Korzyść ze stosowania tego podejścia polega na tym, że pozwala ono wybrać środki o najwyższym poziomie korzyści i umożliwia rozpoznanie dodatkowych środków, które są korzystne w stosunku do kosztu, nawet jeżeli nie są konieczne do spełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji (np. środek F w powyższym przykładzie).

Wadą tego podejścia jest to, że funkcje kosztów szkód uwzględniają jedynie część ogólnych korzyści, które można by uzyskać za pomocą danej polityki i środka. Większość funkcji kosztów szkód można ponadto uzyskać na szczeblu krajowym i nie odnoszą się one do konkretnego miejsca lub sektora, a więc nie uwzględniają miejsca, w którym faktycznie zachodzi redukcja emisji, i powiązanego narażenia miejscowej populacji. Bardziej szczegółowe podejście do ilościowego ujęcia korzyści obejmuje wykorzystanie podejścia opartego na ścieżce oddziaływania, ale wymaga ono szczegółowego modelowania jakości powietrza, analizy wpływu na zdrowie oraz wyceny, co może pochłonąć znaczne zasoby.

Podobnie jak w przykładzie powyżej, w niniejszym przykładzie nie uwzględniono wpływu stosowania środków na więcej niż jedno zanieczyszczenie.

Modelowanie oparte na optymalizacji – modele posiadające zdolność optymalizacji umożliwiają wskazanie polityk i środków, które przyczyniłyby się do osiągnięcia wymaganych redukcji emisji po najniższym koszcie, uwzględniając wpływ środków na wiele zanieczyszczeń. W ramach niektórych modeli opartych na optymalizacji jednocześnie ocenia się również wpływ wybranych polityk i środków na jakość powietrza, emisje gazów cieplarnianych i środowisko. Przykładem takiego modelu, wykorzystywanego do przeprowadzania ocen w skali europejskiej, jest model GAINS. Niektóre państwa członkowskie wykorzystują również regionalne wersje modelu GAINS do przeprowadzania ocen na szczeblu krajowym.

Przypuszczalną wadą większości modeli opartych na optymalizacji, jak również metody analizy przy minimalizacji kosztów oraz oceny kosztów i korzyści, jest to, że zostały zaprojektowane w celu oceny środków technicznych, a więc nie można za ich pomocą ocenić środków nietechnicznych takich jak zmiany strukturalne lub środki behawioralne.

6.4. Przykłady metod analitycznych pomocnych w nadawaniu priorytetowego charakteru politykom i środkom

Analiza wielokryteriowa – metoda ta umożliwia wybór polityk i środków za pomocą wydania osądu na temat zbioru celów i powiązanych kryteriów. Analiza wielokryteriowa jest szczególnie przydatna w kontekście dyrektywy NEC, ponieważ umożliwia dopasowanie analizy środków do konkretnych celów dyrektywy NEC i ułatwia przeprowadzanie jednoczesnej oceny pod kątem spełnienia kryteriów skuteczności, efektywności i spójności. Kryteria analizy wielokryteriowej mogą być następujące:

Kryterium/ocena punktowa	1 (niska)	2 (średnia)	3 (wysoka)
Czy istnieją ramy prawne niezbędne do wdrożenia danego środka?	Nie, należałoby zmienić obowiązujące przepisy lub wdrożyć nowe.	Tak, ale należałoby wdrożyć pewne dodatkowe środki.	Tak, ramy prawne sprzyjające wdrożeniu polityki i środka są w pełni ustanowione.
Kiedy osiągnięte zostaną cele w zakresie redukcji emisji związane z danymi politykami i środkami?	Nie wcześniej niż w 2030 r.	W latach 2025–2030.	W latach 2020–2025.
Jakie są oczekiwania dotyczące polityki i środka pod względem wpływu na jakość powietrza oraz wkładu w osiągnięcie celów dyrektywy w sprawie jakości powietrza?	Polityka i środek wpływają na emisje ze źródeł znajdujących się poza obszarami o szczególnym znaczeniu dla jakości powietrza i nie mają znaczenia dla stężenia lub znaczenie to jest bardzo niewielkie.	W pewnym stopniu wpływa pozytywnie na jakość powietrza, ale wnosi niewielki wkład w osiągnięcie celów dotyczących jakości powietrza.	Polityka i środek wpływają na emisje na obszarach miejskich i na obszarach o szczególnym znaczeniu dla jakości powietrza. Oczekuje się, że pozytywnie przyczynią się do osiągnięcia celów dotyczących jakości powietrza.
Jaki jest wpływ środka na sadzę? [tylko środki dotyczące cząstek stałych]	Żaden	Ograniczony	Znaczny
Czy środek stanowi zachętę do inwestowania w czyste i wydajne technologie?	Nie, polityka i środek nie obejmują korzystania z jakiegokolwiek technologii.	W pewnym stopniu, ale wykorzystuje przede wszystkim sprawdzone technologie konwencjonalne.	Tak, ułatwia inwestowanie w najnowocześniejsze technologie.
Czy środek pozwoli zmniejszyć narażenie wrażliwych grup ludności?	Nie, wpłynie przede wszystkim na emisje na obszarach wiejskich.	Tak, zostanie wdrożony na obszarach zamieszkałych (np. w miastach).	Tak, jest ukierunkowany na miejsca, w których znajdują się wrażliwe grupy społeczne (np. szkoły).

Kryterium/ocena punktowa	1 (niska)	2 (średnia)	3 (wysoka)
Czy polityka i środek pozwolą zredukować jakikolwiek negatywny wpływ na jakość powietrza oraz emisje wynikające z przyjętych polityk i środków?	Nie, są niezależne od jakichkolwiek obowiązujących polityk i środków.	Tak, ograniczą negatywny wpływ.	Tak, wyeliminują negatywny wpływ.
Czy polityka i środek przyczynią się do realizacji zobowiązań w zakresie redukcji emisji w odniesieniu do więcej niż jednego zanieczyszczenia?	Nie, mają wpływ tylko na jedno zanieczyszczenie.	Tak, mają wpływ na dwa zanieczyszczenia.	Tak, mają wpływ na więcej niż dwa zanieczyszczenia. / Nie, ale umożliwiają przyjęcie innych polityk i środków.

Analiza SWOT – metoda ta wymaga wskazania mocnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń w odniesieniu do polityk i środków. Ponieważ porównywanie wielu polityk i środków przy pomocy analizy SWOT może być trudne i wymagać znacznej ilości zasobów, metodę tę można zastosować do przeprowadzania porównań mniejszej liczby wybranych grup polityk i środków. Na przykład na podstawie wstępnej analizy można określić trzy grupy możliwych środków, które przyczyniają się do osiągnięcia redukcji emisji przy podobnym koszcie. Zastosowanie analizy SWOT pomoże ustalić, która grupa polityk i środków może zapewnić największe korzyści w obszarze jakości powietrza i innych celów politycznych oraz zapewnić największy stopień spójności z przyjętymi politykami i środkami, planami i programami, w tym należącymi do innych obszarów polityki.

Mocne strony	Słabe strony
Ramy prawne sprzyjające wdrożeniu polityki i środka są w pełni ustanowione. Redukcje emisji pozytywnie przyczynią się do osiągnięcia pułapu na 2030 r.	Korzyści dla jakości powietrza będą niewielkie, ponieważ środek wpłynie na emisje głównie na obszarach wiejskich. Nie oczekuje się wpływu na sadzę. Środek wpływa tylko na jedno zanieczyszczenie (nie przyczynia się do osiągnięcia innych pułapów). Jest mało prawdopodobne, że środek zachęci do nowych inwestycji w najnowocześniejsze technologie.
Szanse	Zagrożenia
Redukcje emisji można osiągnąć w krótszym terminie (w latach 2025–2030), jeżeli środkowi będzie towarzyszyła odpowiednia promocja.	Środek może przeszkadzać w osiągnięciu innych celów politycznych (zagrożenie brakiem spójności). Środek może nie być łatwy do zaakceptowania przez zainteresowane strony (tj. brak akceptacji społecznej).